

Center za
raziskovanje
javnega mnenja

Kardeljeva pl. 4, 1000 Ljubljana, Slovenija
tel.: +386 (0)1 58 05 105
fax: +386 (0)1 58 05 104

Politbarometer 6/2013

junij 2013

Dopolnjeno, končno poročilo!

Projekt

"Javnomnenjske raziskave o odnosu javnosti
do aktualnih razmer in dogajanj v Sloveniji"

je longitudinalni projekt CJMMK, ki poteka od januarja 1995 dalje

Ljubljana, 26. 6. 2013

Politbarometer, junij 2013

Poročilo o raziskavi, ki je bila opravljena v dneh od 10. 6. do 12. 6. 2013

V dneh od 10. do 12. junija 2013 smo opravili prvo meritev stališč v okviru programa Politbarometer 2013¹. Poleg vprašanj, ki jih ponavljamo skozi ves tok raziskave (longitudinalni del) in ki zajemajo področja zadovoljstva, ocene uspešnosti delovanja državnih organov, zaupanja in strankarske preference, smo v tokratno raziskavo vključili še vprašanja v povezavi z izražanjem državljskega (ne-)zadovoljstva in nekaterimi reformnimi ukrepi (predlogi).

V tem delnem poročilu prikazujemo le izbrane preseke iz celotnega raziskovalnega gradiva. Rezultati tokratne meritve so prikazani v časovnem preseku in v medčasovnih primerjavah; deloma vključujejo tudi strukturne prikaze. Obsežno končno poročilo bomo izdelali v naslednjih dneh in bo dostopno na domači strani www.cjm.si. Izbor grafičnih prikazov je podan v treh poglavjih.

¹ Longitudinalni projekt Politbarometer, ki poteka nepretrgoma od januarja 1995, je v obdobju od januarja 2006 do jeseni 2010, je po odločitvi takratne Janševe vlade zgubil financerja (enostranska odpoved pogodbe s strani UVI). Od 1. 10. 2010 dalje je PB potekal na osnovi pogodbe o financiranju Ciljnih raziskovalnih programov Vlade Republike Slovenije. V novem projektne okviru naj bi raziskava potekala do oktobra 2013, vendar se je z nastopom t.i. druge vlade J. Janše sofinanciranje ponovno enostransko odpovedalo.

Politbarometer junij 2013 je potekal v dneh od 10. do 12. junija 2013; na osnovi vzorca telefonskih naročnikov smo zajeli 801 polnoletnih oseb, prebivalcev Republike Slovenije, in z njimi izvedli telefonski intervju s pomočjo standardiziranega vprašalnika. Vzorčenje je potekalo iz vzorčne baze (BN=3345), ki je bila izčrpana do 24%. Telefonske intervjuje Politbarometra 6/13 je izvajalo 25 izšolanih anketarjev CJMMK, povprečni čas trajanja intervjuja (računalniška meritev) je bil 12 minut, medtem ko je bil skupni bruto čas trajanja ankete 410 ur.

Zasnovo vprašalnika PB06/13, kontrolo izvedbe in pripravo poročila je opravila skupina CJMMK: red. prof. dr. Niko Toš, doc. dr. Slavko Kurdija (nosilec projekta), Živa Broder, univ. dipl. soc., mag. Tina Vovk, Špela Zajšek, abs. iur in May Doušak, abs. informatike.

Poročilo vsebuje popoln pregled postavljenih vprašanj in dobljenih odgovorov – v prilogi. V nadaljevanju podajamo pregled najznačilnejših ugotovitev v opisni, grafični ali numerični obliki. Vsa vprašanja in merila v gradivu so povzeta v izvorni obliki. Ker gre v večini primerov za ponavljajoče se meritve, podajamo poleg aktualne meritve še pregled prejšnjih meritev.

Prikazi in analize podatkov temeljijo na sistemu vzorčnih uteži, ki zmanjšujejo pristranost in napake v rezultatih kot posledice vzorčenja.

Vsebina poročila:

1.0 Ocene delovanja osrednjih državnih organov

- 1.1 Zadovoljstvo z demokracijo
- 1.2 Ne-podpora vladi
- 1.3 Ocena ne-uspešnosti delovanja osrednjih državnih organov
- 1.4 Ne-zaupanje v osrednje državne in druge institucije

2.0 Odnos do izražanja državljanskega nezadovoljstva

- 2.1 Podpora protestnim gibanjem in stališča o novi stranki

3.0 Odnos do sodstva: zadeva Patria

4.0 Opredeljevanje do strank: strankarske preference

- 4.1 Levo-desno samoopredeljevanje
- 4.2 Pretekla volilna ravnanja
- 4.3 Udeležba na volitvah
- 4.4 Volil bi
- 4.5 Strankarske preference
- 4.6 Medčasovni poteki strankarskega opredeljevanja

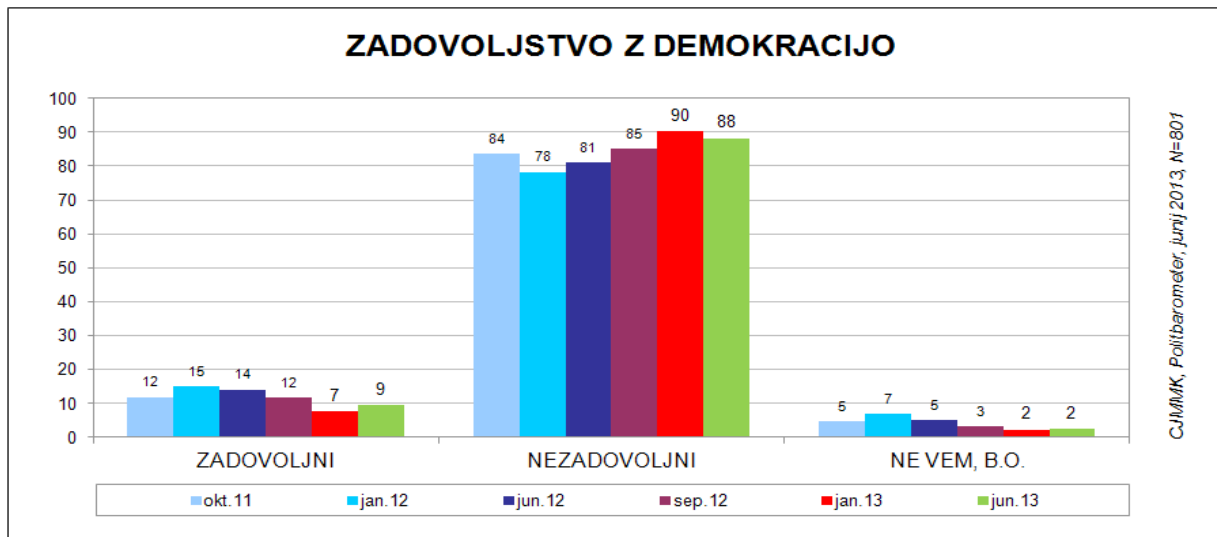
5.0 Kazalci splošnega zadovoljstva

1.0 Ocene delovanja osrednjih državnih organov

1.1 Zadovoljstvo z demokracijo

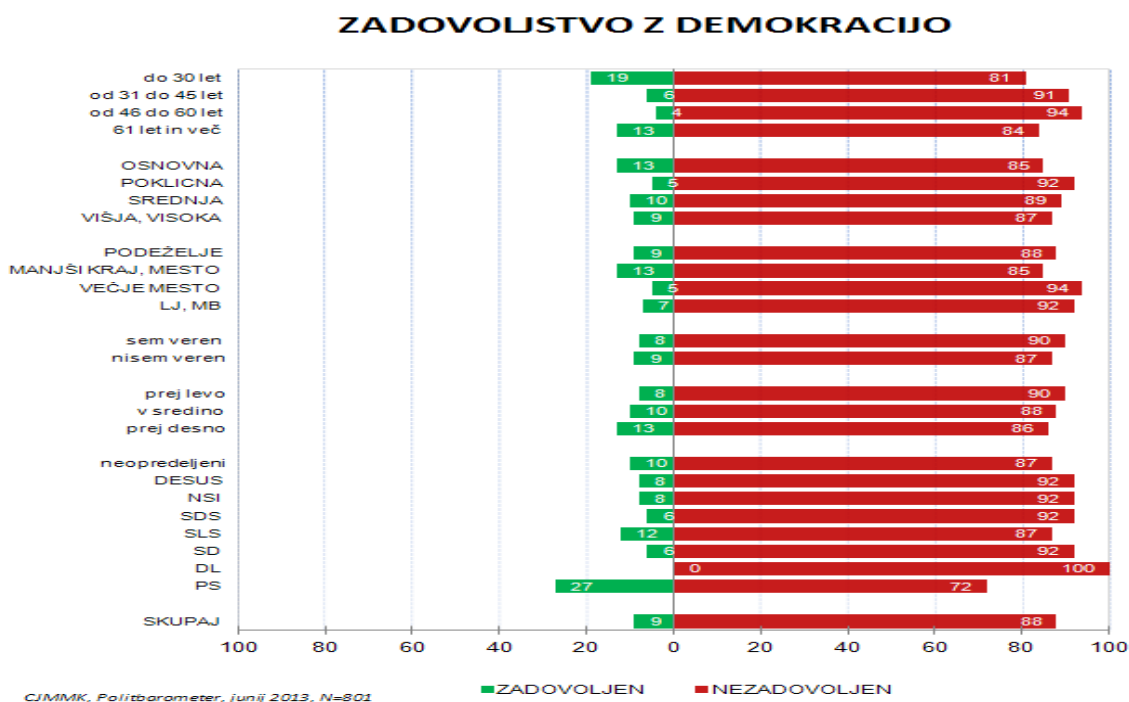
Izražanje ne-zadovoljstva s stanjem demokracije je kazalec politične klime. Prevladujoče nezadovoljstvo je pri zadnji meritvi januarja letos doseglo plafon (90%), tokratna, junijska meritev pa sicer rahlo zaniha, vendar potrjuje predhodno ugotovitev, da ljudje politične razmere v Sloveniji oz. delovanje političnega sistema ocenjujejo še vedno skrajno kritično (graf 1). V obdobju oktober11–junij13 opazamo sicer rahel vzpon deleža zadovoljnih v začetku lanskega leta, v času iskanja izhodov iz vladne krize, po tem pa se delež nezadovoljnih z demokracijo izrazilo povzpne – do plafona.

Graf 1

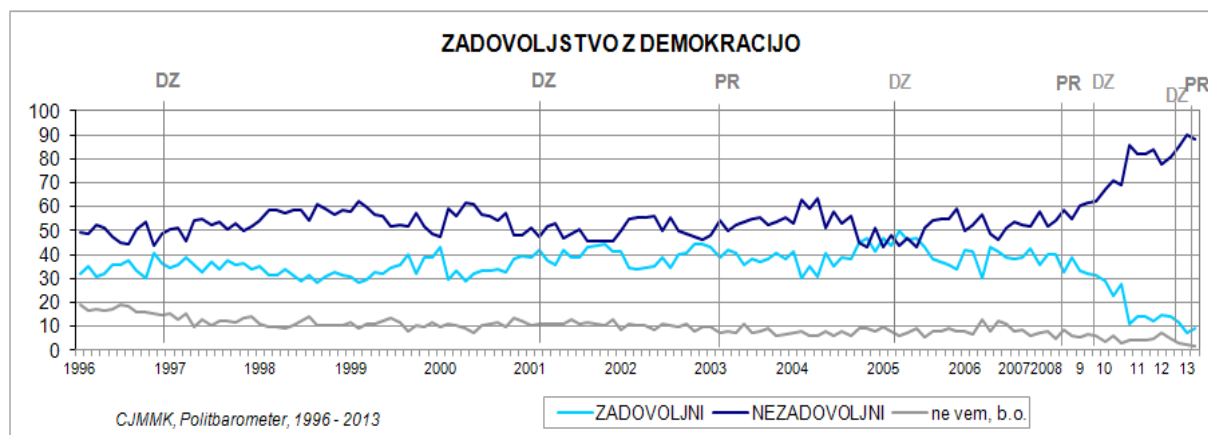
Nakazan »plafon« nezadovoljstva v celoti potrди tudi strukturna analiza (graf 2), saj v izražanju ne-zadovoljstva opazovane skupine ne odstopajo: pri vseh je prevladujoče. Nekaj več zadovoljnih je le med najmlajšimi (18–25 let: 19%) ter med dijaki in študenti (26%).

Graf 2

Celotna slika izražanja nezadovoljstva v obdobju 1996–2013 je prikazana v grafu 3. Do neke mere uravnoteženo razmerje med državljani in sistemom, značilno za čas od 1996–2008, se iz konca mandata vlade J. Janše in skozi ves mandat B. Pahorja ruši. Tako je nezadovoljstvo ne le prevladujoč, temveč edini izraz ocenjevanja političnih razmer v državi.

Graf 3

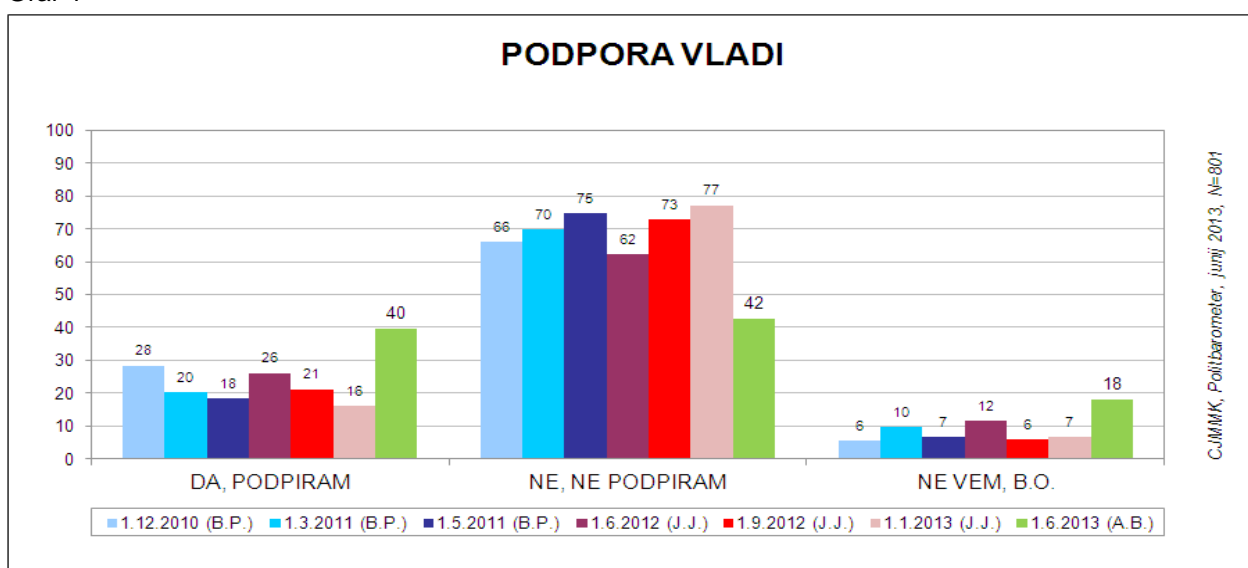
1.2 Ne-podpora vladi

Grafi 4–6 nakažejo dinamiko izražanja ne-podpore vladam in mandatarjem v časovnem preseku 2004–2013 in ne-podporo v aktualnem preseku (junij 2013). Ob januarski meritvi PB smo ugotovili, da je podpora takratni vladi J. Janše zaostajala za najnižjo odmerjeno podporo

vлади B. Pahorja (maja 2011). Razkroj razmerja med volilnim telesom in izvršno oblastjo je torej bil očiten že v zaključnem obdobju mandata B. Pahorja. Januarska meritev je pokazala le poglobitev tega razkroja.

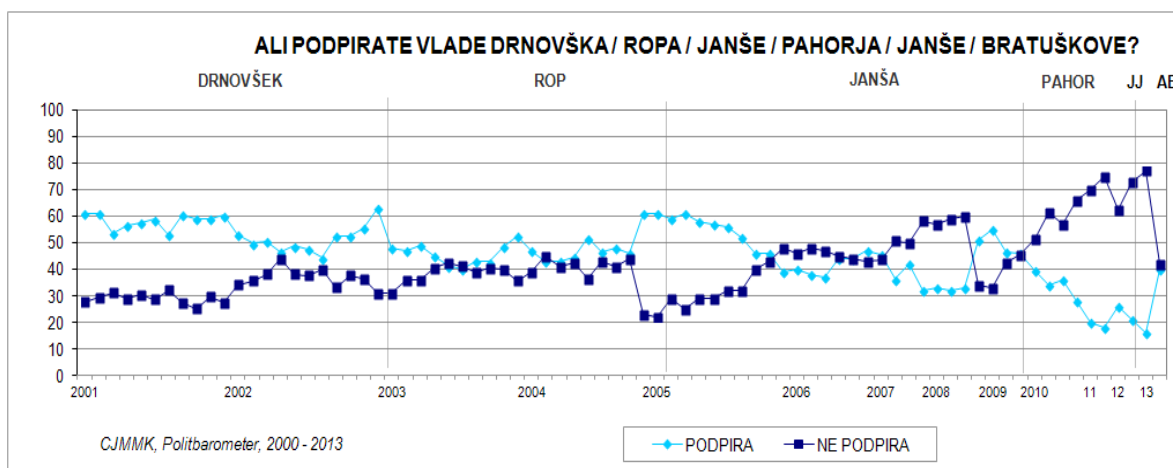
Tokratna meritev (graf 4) pa nakaže velik premik v izražanju podpore vladi (A. Bratušek). Bližnje primerjave (december10–januar13) pokažejo, da je vlada A. Bratušek pridobila na podpori za 2x in več glede na deleže podpor, ki sta jih bili deležni vlada B. Pahorja v zaključnem obdobju in vlada J. Janše v času enoletnega mandata. Najvišjo stopnjo v izražanju nepodpor sta dosegla B. Pahor ob koncu svojega 3-letnega mandata in J. Janša v času svojega enoletnega mandata. Vlada A. Bratušek se v aktualni meritvi podprtosti vlade povzpne (iz 16% na 40%), v nepodprtosti pa upade skoraj na polovico (iz 77% na 42%).

Graf 4

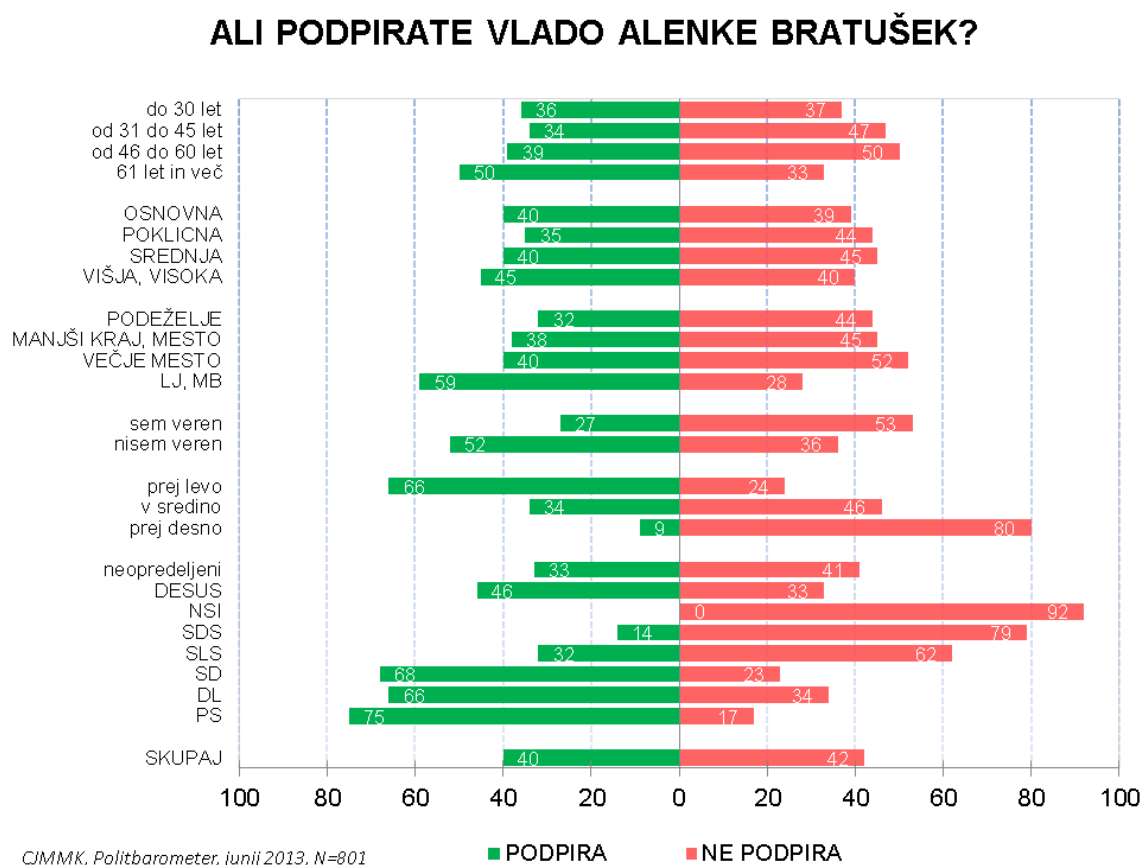
Potek izražanja ne-podpor v vsem obdobju opazovanja ilustrira graf 5.

Graf 5

Prikaz doslej opravljene strukturne analize je podan v grafu 6. Z nadpovprečnim deležem podpor vladi A. Bratušek izstopajo predvsem najstarejši (60 in več: 50%), višje in visoko izobraženi (45%), prebivalci iz Ljubljane in Maribora (59%), neverni (52%), še posebej levo samoopredeljeni (66%) ter preferenti DESUS (46%), SD (68%), DL (66%) in PS (75%). Z visokimi deleži nepodpor vladi pa izstopajo predvsem desno samoopredeljeni (80%) ter preferenti NSI (92%), SDS (79%) in SLS (62%), torej preferenti opozicijskih strank.

Graf 6

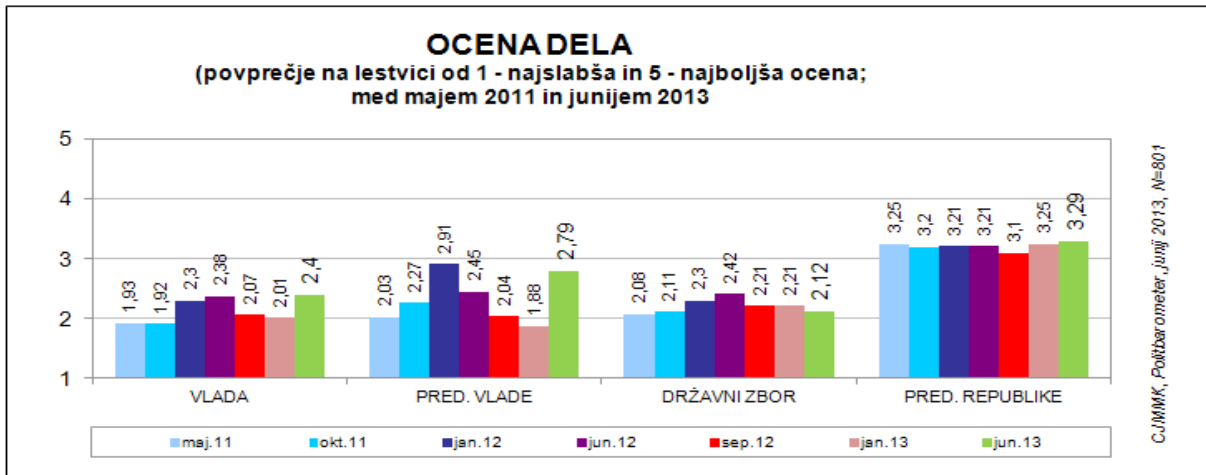

1.3 Ocena uspešnosti delovanja osrednjih državnih organov

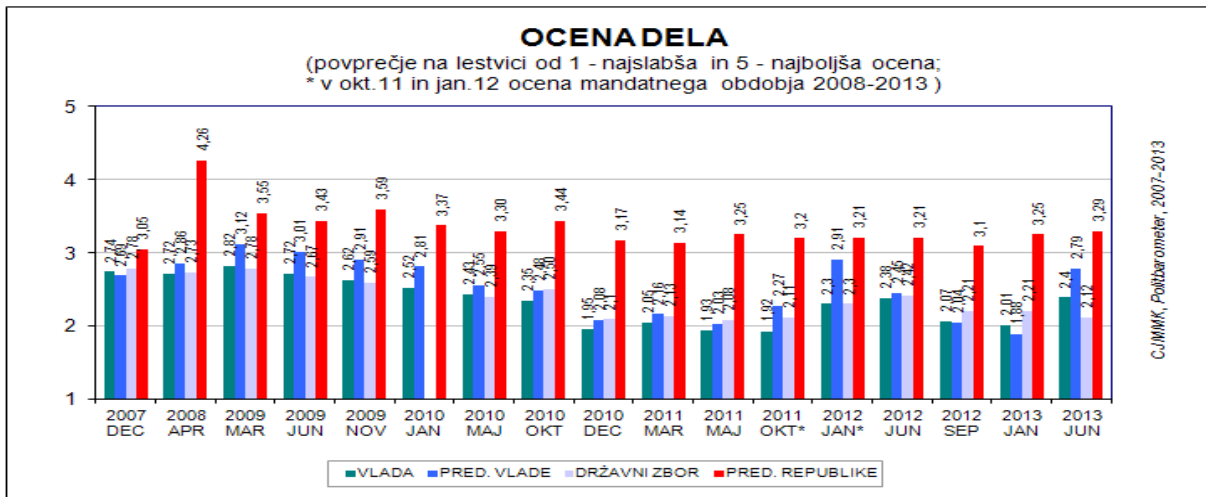
Ocene uspešnosti delovanja osrednjih državnih organov, prikazane v grafu 7, nakazujejo značilna nihanja v izražanju ocen uspešnosti predsednice vlade in deloma vlade kot celote ter ustaljenost pretežno negativnega ocenjevanja uspešnosti Državnega zbora. Očitno je, da je le predsednici vlade A. Bratušek – sicer v zapleteni politični in ekonomski situaciji – uspelo pridobiti več podpore.

Tudi predsednik republike (PR) ostaja z oceno (3.29) na povprečju dobljenih ocen v obdobju maj2011–junij2013. Še vedno velja v poročilu PB 1/13 zapisana ugotovitev, da v daljši retrospektivi, v primerjavi vstopnih ocen PR ob nastopu mandatov, tokratni predsednik republike izrazito zaostaja. Glej grafa 8–9.

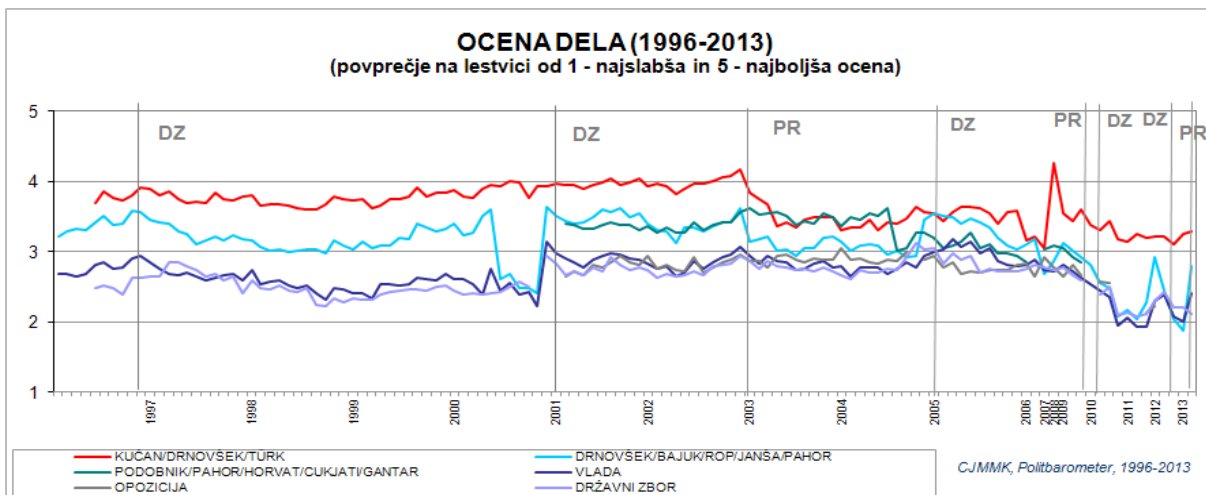
Graf 7

Graf 8

Graf 9

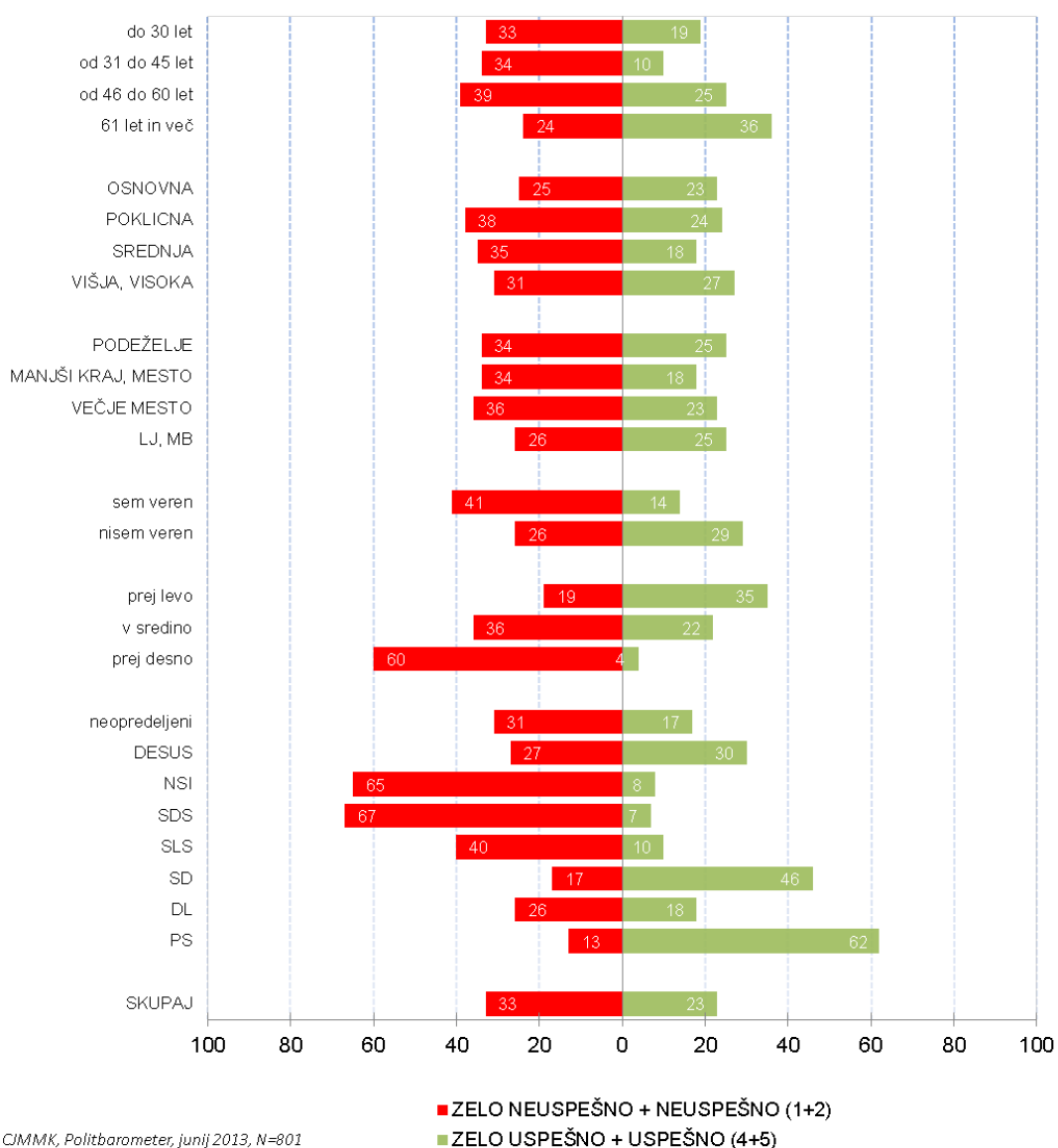

Glede na značilen dvig v oceni uspešnosti predsednice vlade – glede na predhodne meritve – dodajmo v ilustracijo še prikaz strukturne analize (graf 10). Iz prikaza lahko razberemo, da so najbolj kritični ocenjevalci njenega dela preferenti SDS (67%) in NSI (65%) ter desno

samoopredeljeni (60%); respondenti z teh skupin skoraj ne izrekajo pozitivnih ocen. Najvišje ocene uspešnosti delovanja predsednice vlade pa izrekajo najstarejši respondenti (36%), višje in visoko izobraženi (27%), levo samoopredeljeni (35%), pa tudi preferenti DESUS (30%), SD (46%) in PS (62%).

Graf 10

OCENA DELA PREDSEDNIKA VLADE

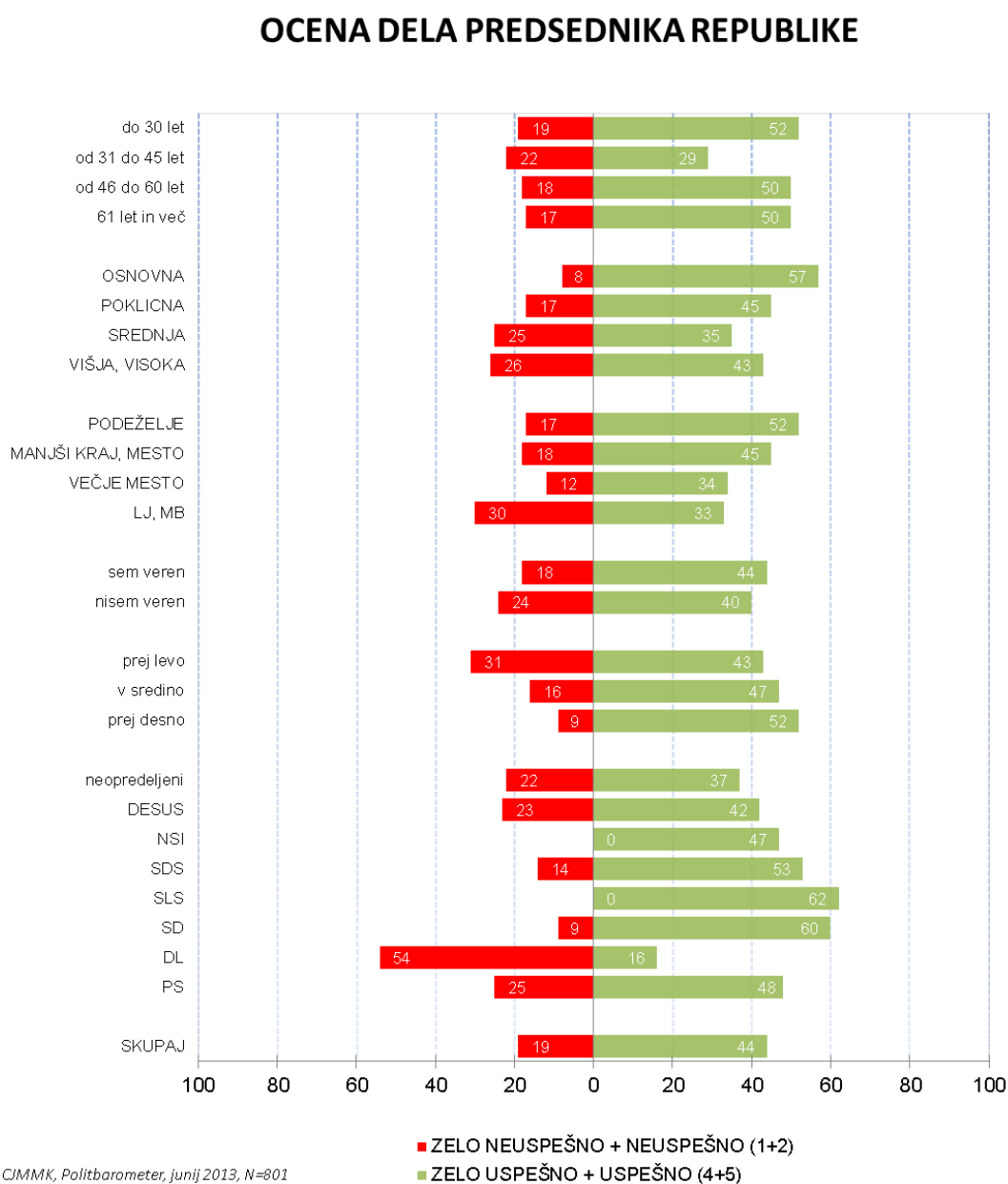

Kot ilustracijo dodajamo še pogled v strukturno analizo ocen uspešnosti delovanja predsednika republike (graf 11). Iz povprečja v pozitivno smer izstopajo respondenti iz starejše starostne skupine, pa tudi dijaki in študenti ter respondenti s podeželja. Z

nadpovprečnim deležem pozitivnih ocen še posebej izstopajo desno samoopredeljeni (52%), levo opredeljeni (43%), preferenti SDS (53%), SLS (62%), NSI (47%), verni (44%) ter respondenti iz podeželja (52%), z osnovnošolsko izobrazbo (57%) itd. Seveda pa se tej skupini pridružujejo tudi preferenti SD (60%).

Ta prikaz dodatno ilustrira vtise in raziskovalne zaznave o podprtosti predsedniškega kandidata B. Pahorja: njegovo podporno okolje je od volitev dalje vse do današnje meritve solidno visoko, vendar tudi izrazito desno-sredinsko pozicionirano.

Graf 11

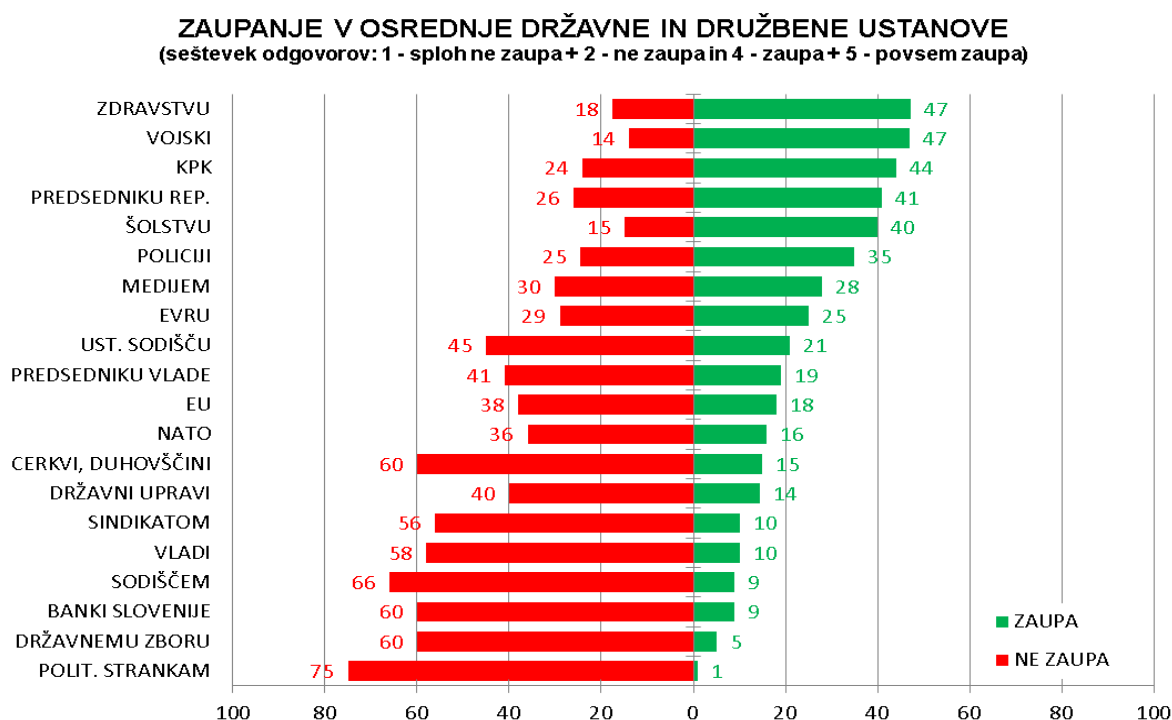
1.4 Ne-zaupanje v osrednje državne in druge institucije

V temelju demokratičnega sistema je zaupanje v institucije in prevzemnike (mandatarje) osrednjih sistemskih vlog. Brez zaupanja ni demokracije.

Kako poteka izražanje zaupanja v nabor osrednjih političnih in družbenih institucij, je prikazano v časovnem preseku (graf 12) ter v bližnjih (graf 13) in daljnih (grafi 14–19) medčasovnih primerjavah.

Očitno je, da se vse osrednje državne institucije (politične stranke, sodišča, državni zbor, vlada) uvrščajo v dno ranga zaupanja. Iz take umestitve izstopa predsednica vlade, ki je z nekaj več izrazov zaupanja umeščena v sredino ranga, značilno višje kot cerkev in duhovščina, državna uprava, sindikati, vlada v celoti in Banka Slovenije (graf 12). Med ustanove z najvišjim zaupanjem se prejkoslej umeščajo zdravstvo, Slovenska vojska, Komisija za preprečevanje korupcije, šolstvo, policija – in tudi predsednik republike.

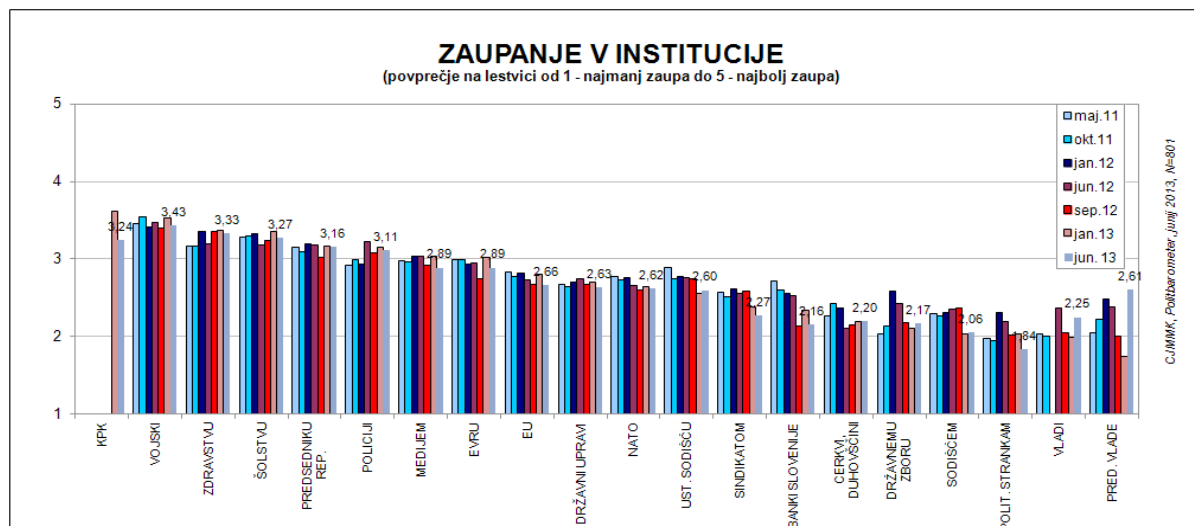
Graf 12

CJMMK, Politbarometer, junij 2013; N=801

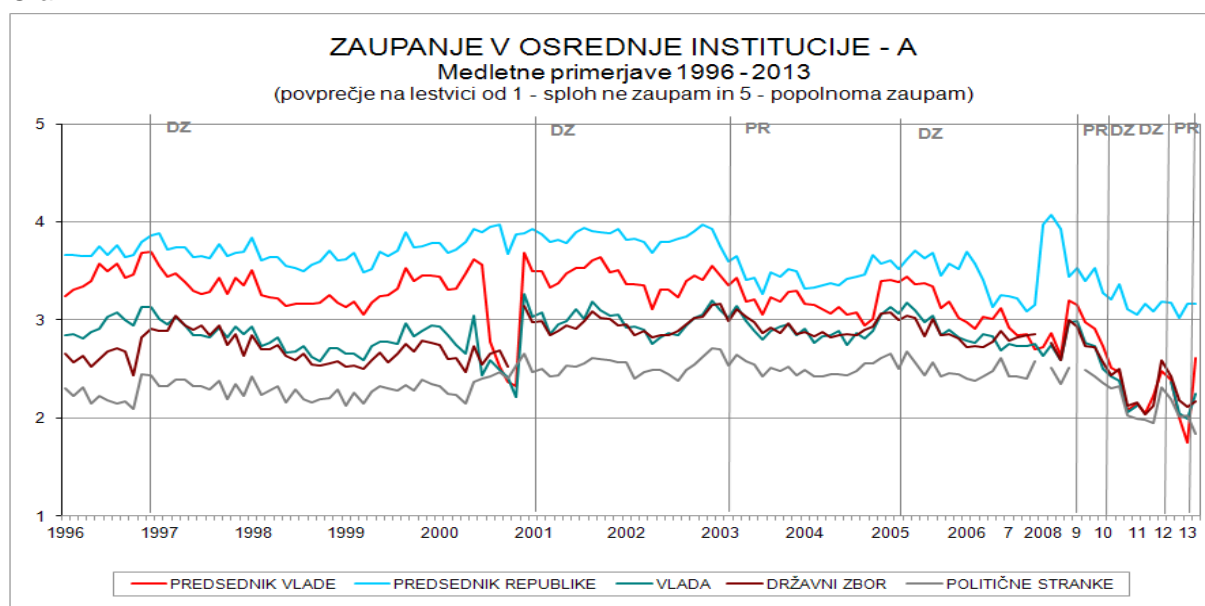
V grafu 13 so podane bližnje primerjave (maj 11–junij 13), ki pokažejo visok vzpon ocen predsednika vlade (iz 1.88 za J. Janšo na 2.79 za A. Bratušek), trojno visoko umestitev vojske (3.43), zdravstva (3.33), šolstva (3.27), PR (3.16) in policije (3.11) in hkrati tudi visoko uvrstitev KPK (3.24). Za ocene predsednice vlade (PV), še bolj pa za KPK velja ostra diferenciacija v ocenjevanju po nazorskih skupinah. Tako levo opredeljeni izražajo PV (3.52) in KPK (3.63) visoko zaupanje, desni pa najnižje (PV: 1.96; KPK: 2.28).

Graf 13

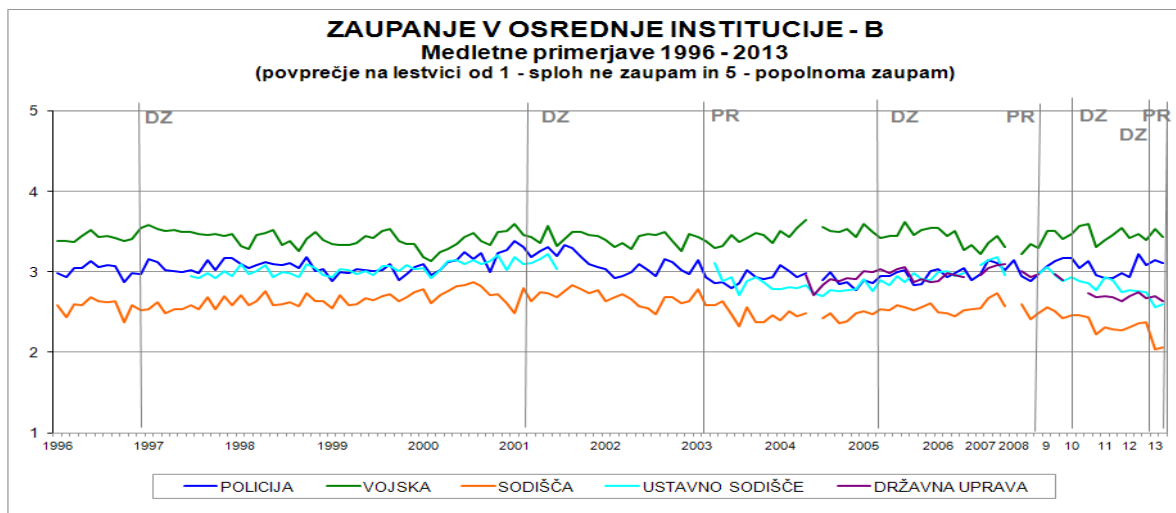
V grafih 14–19 so prikazane daljne primerjave izražanja zaupanja v opazovane institucije. Pregled pokaže prevladujoč negativen trend v izražanju zaupanja v osrednje državne in druge ustanove v obdobju od leta 2009 dalje.

Graf 14

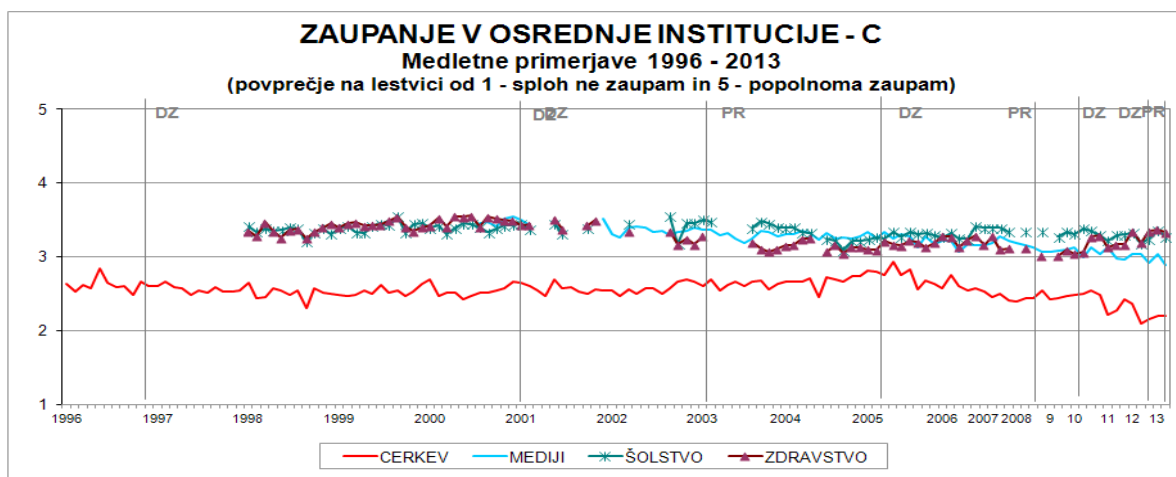
V negativen trend izražanja zaupanja niso vključeni: policija, vojska, Ustavno sodišče in državna uprava, ki se umeščajo prevladujoče stabilno, medtem ko je izražanje zaupanja v sodstvo znotraj negativnega trenda (graf 15).

Graf 15

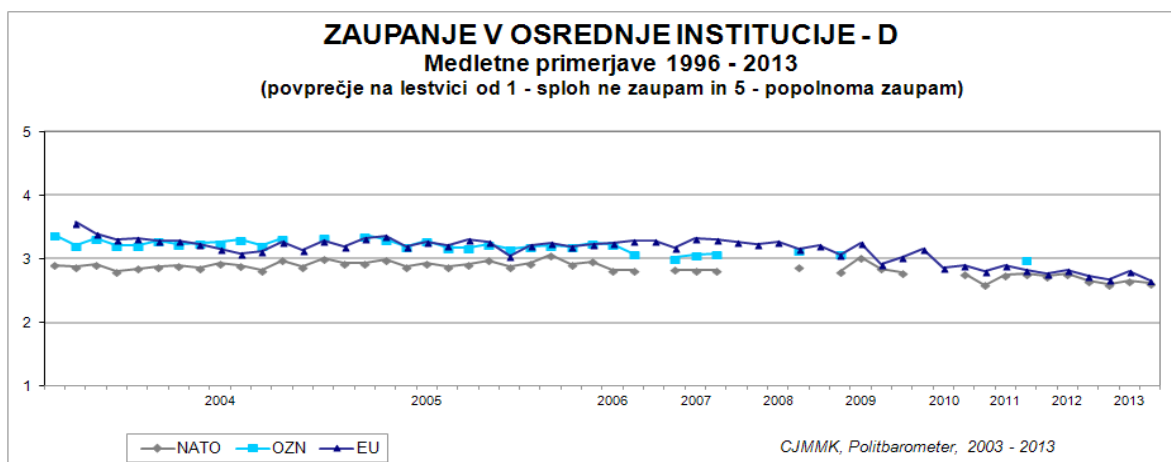
Graf 16 ilustrira stabilno zaupanje javnosti do šolstva, zdravstva in medijev in hkrati (od leta 2006 dalje) izrazit negativen trend v izražanju zaupanja cerkvi in duhovščini, ki se umešča nizko v rang u zaupanja, skupaj s političnimi institucijami.

Graf 16

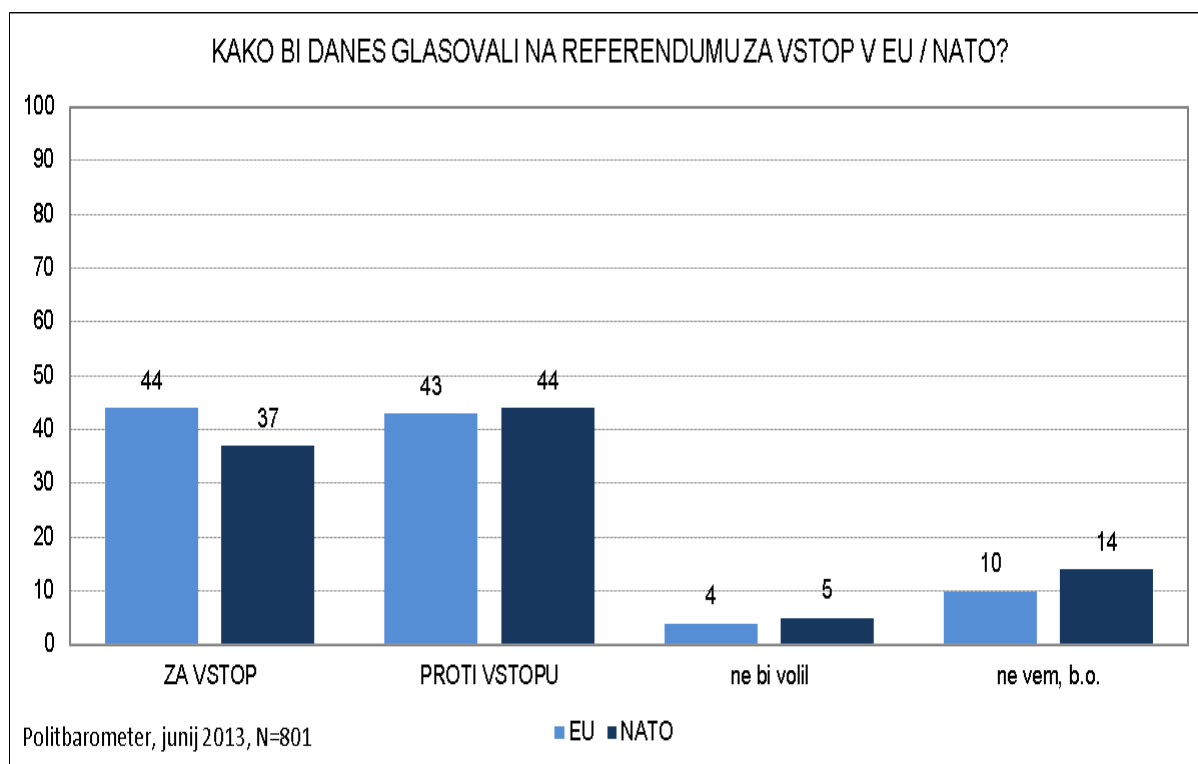
Graf 17 ilustrira postopen, plazeč negativen trend v izražanju zaupanja v NATO, EU in OZN. Odnos do EU in NATO dodatno ilustrirajo odgovori na vprašanje »Ali bi ponovno glasovali »za« v primeru EU in NATO?« (graf 18).

Graf 17

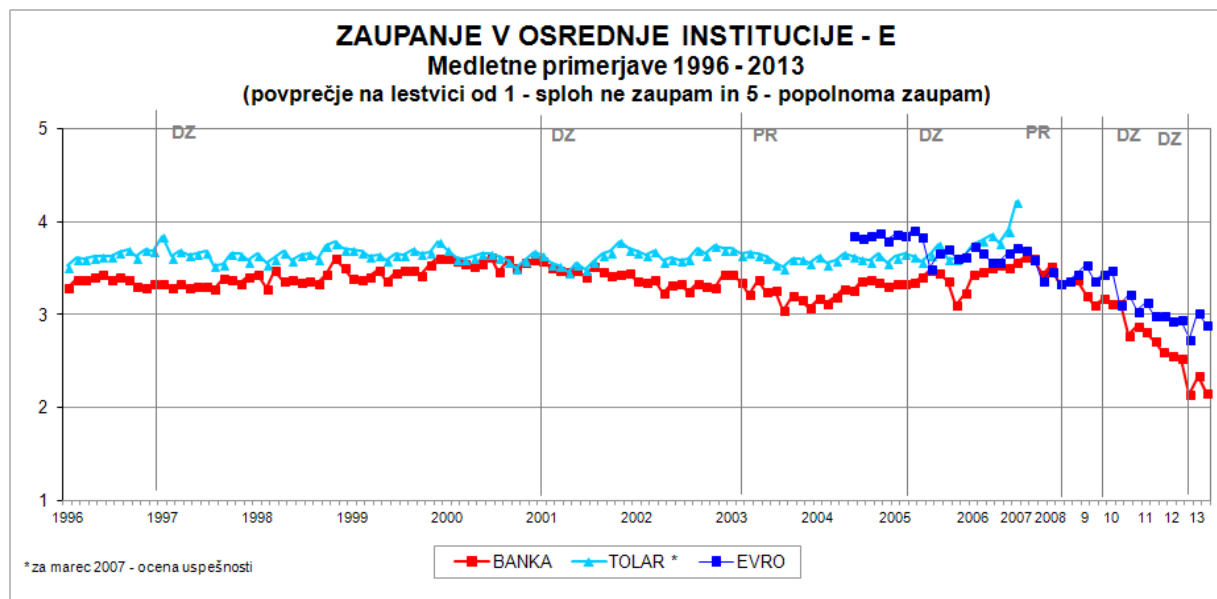
Tokratna meritev le pritrjuje ugotovitvam iz Evrobarometra in drugih primerjalnih raziskav, ki nakazuje prevladovanje »evroskeptičnosti«. Evroskeptičnost se med prebivalci Slovenije (v odnosu do EU) znajde na presečišču (44% za; 43% proti vstopu). V odnosu do članstva v NATO pa zabeležimo obrat in prevlado nasprotovanja NATU (37% za; 44% proti NATU).

Graf 18

Končno, je v grafu 19 prikazan izrazit negativen trend v izražanju zaupanja v nacionalno banko in evro.

Graf 19

Na tem mestu se ne bomo spuščali v prikaz rezultatov strukturne analize. Povemo lahko le, da je splošna raven izraženega zaupanja tudi tokrat (še) nižja kot ob predhodnih meritvah. Še vzdržno ravnovesje v izražanju ne-zaupanja zagotavlja še vedno prevladujoče zaupanje v ustanove socialne države (šolstvo, zdravstvo), v nadzorne ustanove (KPK, IP, VČP), ustanove, ki zagotavljajo varnost in red (vojska, policija). Prevladujoče nezaupanje strankam, parlamentu, sodiščem in vladi pritrjuje dvomu o legitimiteti nosilcev političnega sistema. Spodnašanje temeljev socialne države pa ta dvom pogloblja in širi na temelje družbene ureditve.

2.0 Odnos do izražanja državljskega nezadovoljstva

2.1 Podpora protestnim gibanjem in stališča o novi stranki

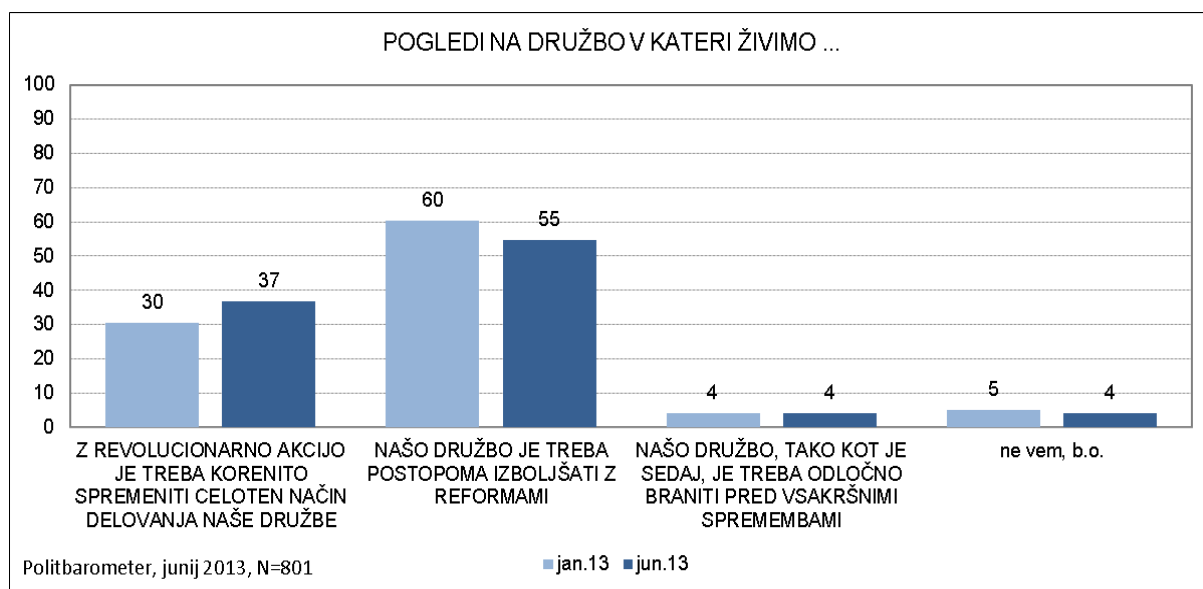
Glede na aktualna politična dogajanja, sprožanje množičnega nezadovoljstva in demonstracij, smo januarja 2013 povprašali o podpori oz. zavračanju t. i. vstajniških gibanj ter o smislu njihove politične artikulacije novih strank (in podpori takim strankam). Rezultati tega povpraševanja so prikazani v poročilu Politbarometer 1/13. Tokrat, junija 2013, pa smo pojav vstajniških gibanj in javno izražanje zahtev po sistemskih spremembah zajeli z vprašanji o: (1) potrebi po reformah oz. globokih spremembah v družbeni zasnovi, (2) soglasju oz. podpori ustavnim spremembam o dostopa do referendumu in t.i. zlatem pravilu ter podpori ustanovitvi »holdinga, slabe banke in odprodaje državnih podjetij«, (3) informaciji oz. podpori zamisli o uveljavitvi »UTD« – univerzalnega temeljnega dohodka ter (4) podpori vstajniškemu gibanjem minulo pomlad in podpori eventualni novi(-m) stranki(-am), ki bi se zavzemala za »solidarnost in socialno državo«.

(1) Vprašanje: Navedli vam bomo tri značilne poglede na družbo, v kateri živimo. Kateri izmed njih je najbližji vašemu mnenju?

- 1 – Z revolucionarno akcijo je treba korenito spremeniti celoten način delovanja naše družbe.
- 2 – Našo družbo je treba postopoma izboljšati z reformami.
- 3 – Našo družbo, tako kot je sedaj, je treba odločno braniti pred vsakršnimi spremembami.
- 4 – ne vem, b.o.

Odgovori na to vprašanje (ki smo ga povzeli iz nemških vzorov), so prikazani v grafu 20. Očitno je, da se v tokratni, letos drugi, meritvi odgovori kopičijo ob radikalni modaliteti: z revolucionarno akcijo je treba korenito spremeniti celoten način delovanja naše družbe. Delež izbir te modalitete se je iz januarja v junij povečal za dobro petino (iz 30% na 37%). Za reformno varianto odgovora pa se je tokrat odločilo nekaj manj respondentov (55%) kot januarja (60%). Očitno je med ljudmi prevladujoče iskanje izhodov iz krize – in celo radikalizacija teh iskanj.

Graf 20

Med »radikalne« se v večji meri kot v povprečju umeščajo respondenti iz naslednjih skupin: samozaposleni (74%), od 31 do 45 let (47%), študentje, dijaki (47%) itd. Za postopne reforme se v večji meri odločajo najstarejši (60%), višje in visoko izobraženi (71%), prebivalci Ljubljane in Maribora (61%), podporniki vlade (64%), levo samoopredeljeni (60%) ter preferenti SDS (72%), SD (69%) in PS (78%) itd.

(2) Graf 21 ilustrira odgovore na tri t.i reformna vprašanja: odnos do ustavnih sprememb na področju referendumov, zlatega pravila in ustanovitev holdinga, slabe banke ter prodaje podjetij. Enako vprašanje smo postavili prvič septembra 2012 in tokrat tretjič. Prikaz v grafu

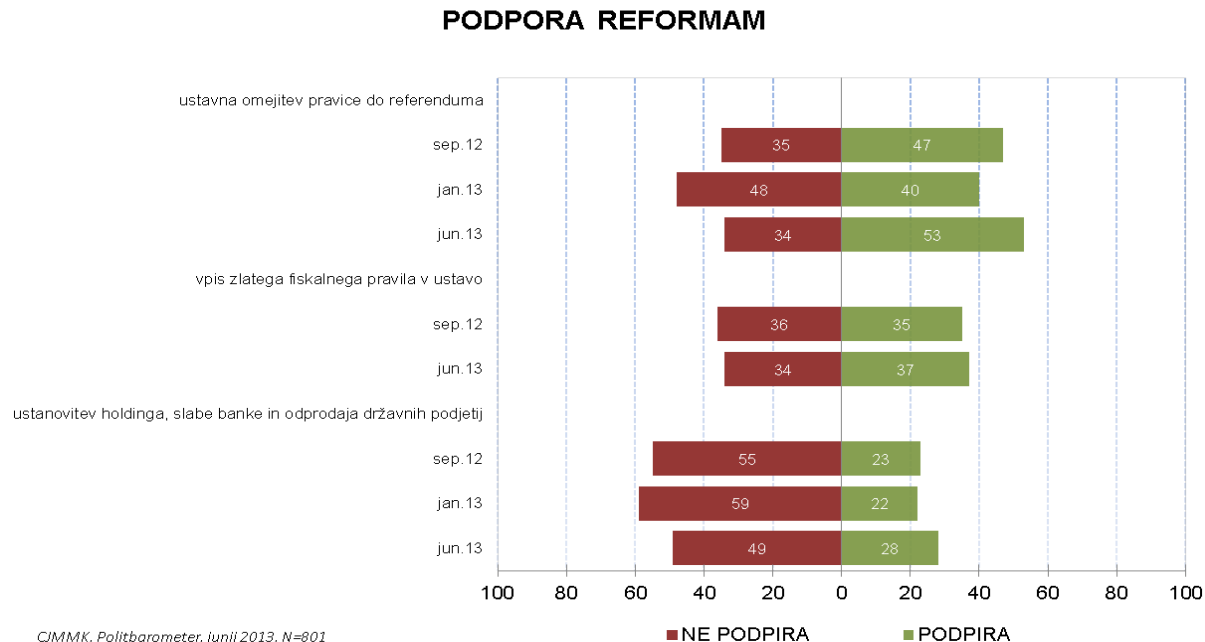
21 pokaže ustaljenost opredelitev in – ob vseh treh vprašanjih – rahlo naraščanje pritrjevanj. Očitno je, da je ponavljajoča se ideja o spremembi referendumске zakonodaje deležna pretežne (pasivne) podpore, poseg v ustavo s t.i. zlatim pravilom (ki ga ljudje pretežno ne razumejo) nekaj večje podpore kot pred tem, ustanovitev holdinga, slabe banke in odprodaje podjetij pa še vedno prevladujoče izrazite nepodpore oz. zavračanja.

Analiza pokaže, da so do sprememb referendumске ureditve močno zadržani – in o pretežno zavračajo – najmlajši (do 30 let; za 29%, proti 53%), dijaki in študenti (36%; 54%) ter preferenti DL (41%; 47%) in PS (48%; 50%), najbolj pa jo podpirajo desno opredeljeni (65%; 21%), preferenti SLS (89%; 11%), SD (75%; 23%), SDS (66%; 26%) itd.

Zadržanost do »fiskalnega pravila« pa izstopa med najmlajšimi (40%), srednje šolanimi (45%), samozaposlenimi (46%), levo opredeljenimi (54%) ter med preferenti PS (51%), SD (50%) itd.

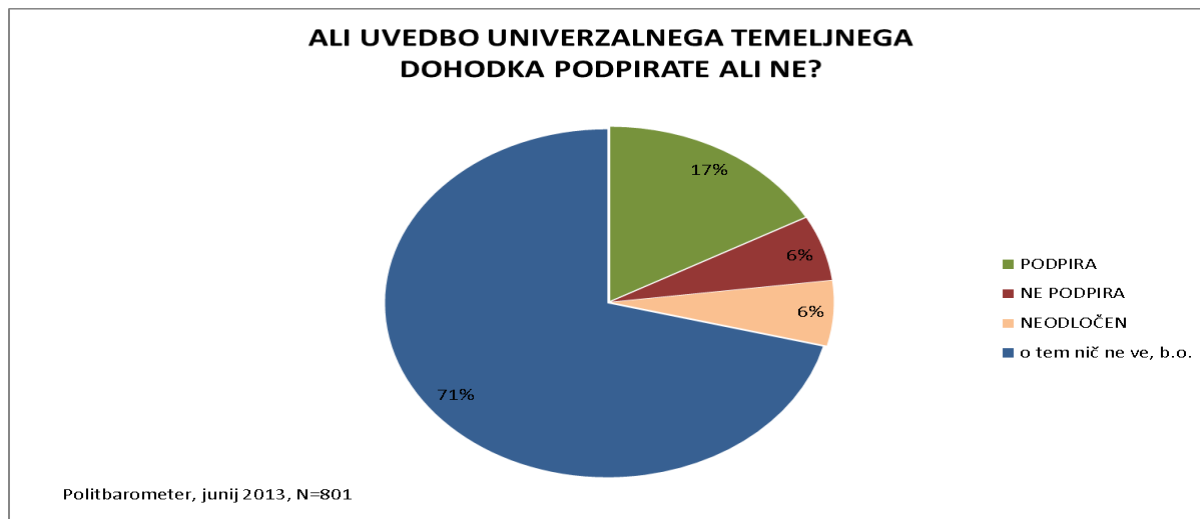
Ustanovitvi holdinga, slabe banke in odprodaji državnih podjetij najbolj pritrjujejo desno opredeljeni (48%), preferenti SDS (63%) in NSI (58%). V drugih opazovanih skupinah prevladuje odklonilen odnos, še posebej med najmlajšimi (61%), zaposlenimi v gospodarstvu (56%) in negospodarstvu (56%), med preferenti PS (66%), DL (65%), SD (58%) itd.

Graf 21

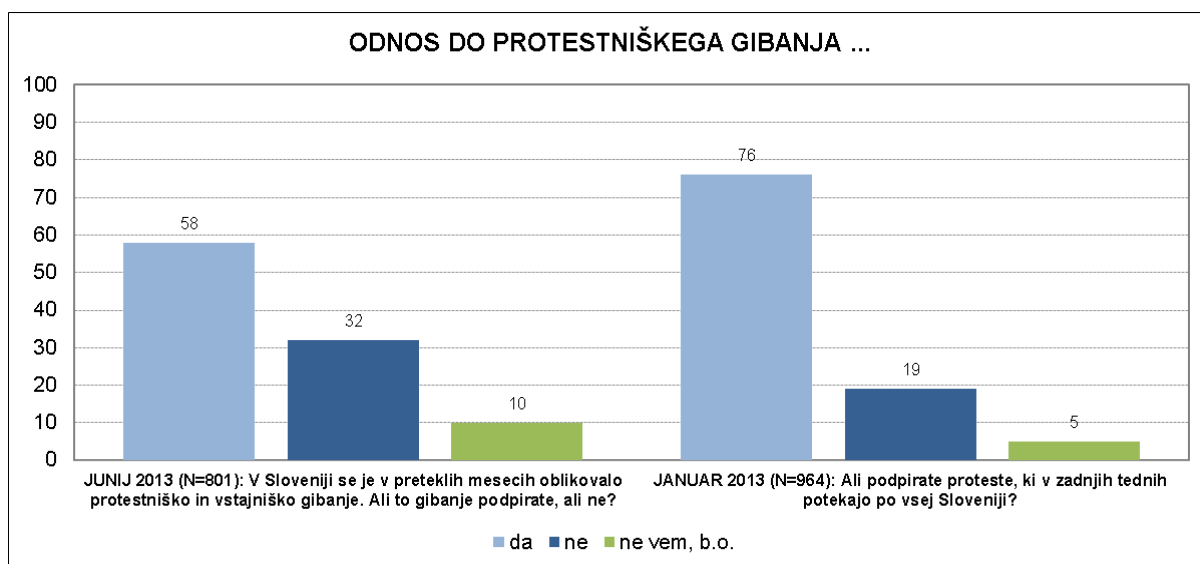
(3) Vprašanje o odnosu do uveljavitve »UTD« – univerzalnega temeljnega dohodka pokaže, da večina respondentov do tega vprašanja nima oblikovanega odnosa, da pa se hkrati utrjuje skupina podpornikov te strukturne reforme. To stališče je močno povezano s kritično presojo družbenih razmer, podpiranjem »vstajniškega« gibanja in oblikovanje nove politične stranke.

Graf 22

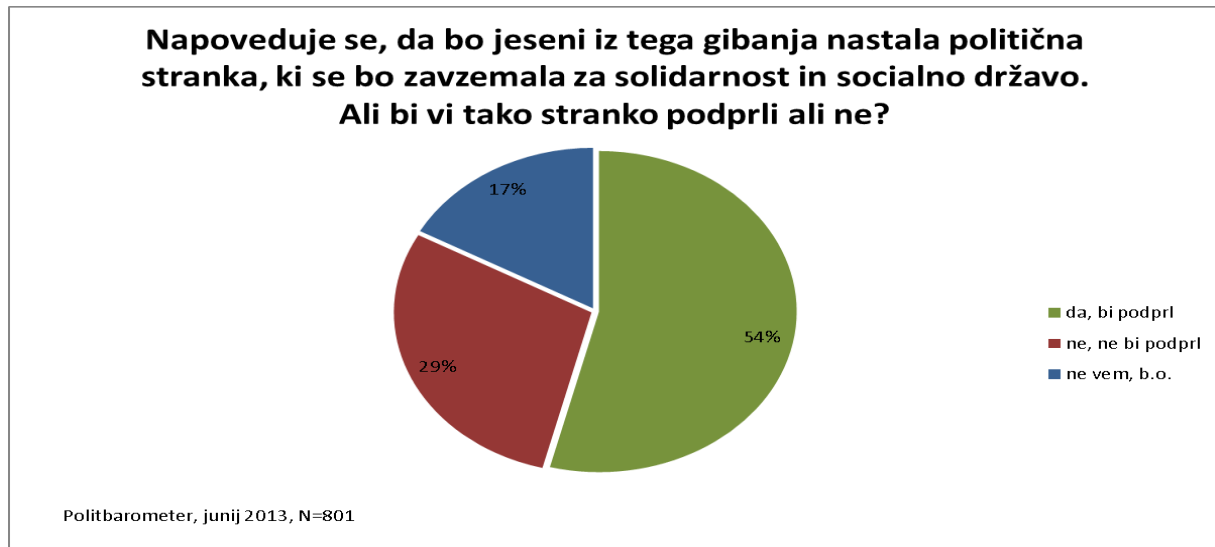
(4) Vprašanje o odnosu do protestniškega gibanja smo prvič postavili v PB januar 2013 in ga tokrat, deloma preoblikovanega, ponovili. Rezultata obeh meritev sta prikazana v grafu 23. Primerjava januar-junij pokaže »umirjanje« pogledov in delni umik podpor vstajništvu. To kaže pripisati predvsem dejstvu, da v času meritve in neposredno pred njo ni bilo vidnejših »vstajniških« manifestacij. Vpogled v strukturo analizo pa pokaže, da je pri vseh opazovanih skupinah podpora »vstajniškim« gibanjem še vedno prevladujoča in izrazita. Izjema so le skupine desno samoopredeljenih (62%), preferentov NSI (65%) in SDS (59%), med katerimi močno prevlada zavračanje teh gibanj.

Graf 23

Na vprašanje, ali bi podprli stranko, ki bi se zavzemala za solidarnost in socialno državo, ki domnevno nastaja iz vstajniških gibanj, smo dobili odgovore, prikazane v grafu 24.

Graf 24

Ideja o novi stranki za »solidarnost in socialno državo« je večinsko podprta (54%). To nakazuje: – prevladujoče nezaupanje v tradicionalne, v parlament vključene politične stranke, dalje, – zavzemanje za globoke strukturne reforme in – pristen odnos do vstajniškega gibanja. V zavesti ljudi vstajniško gibanje ni zamrlo. Seveda izmerjena stopnja podpore taki novi stranki še ne pomeni, da bo eventualna nova stranka ali stranke dejansko (in tako globoko) posegla v polje strankarskega opredeljevanja. Gre bolj za nakazovanje dispozicije, iskanja oz. pripravljenosti – postavitve ev. novih strank pa bo odvisna od razmer, ponudka, ponudnikov – in seveda od sposobnosti obstoječih strank, da se odzovejo na pričakovanja (pretežno neopredeljenega volilnega telesa).

Vpogled v strukturno analizo pokaže, da podporo novi »solidarnostni« stranki izrekajo še posebej najmlajši (do 30 – 61%), poklicno in srednje šolani (58%), samozaposleni (69%), dijaki, študenti (58%), brezposelni (57%), levo samoopredeljeni (67%) in še posebej preferenti SLS (70%), DL (71%), PS (63%), DESUS (67%) itd. Z visokimi deleži nepodpor taki stranki izstopajo predvsem skupine preferentov NSI (59%), SDS (56%), desno samoopredeljeni (50%), kar nakazuje nazorsko oz. strankarsko »kompaktnost« te skupine.

Celoten vtis na osnovi pregleda potrди že izrečeno misel: volivci so nesigurni, iščejo svoje umestitve, iščejo izhode zase in za družbo. To ne velja le za levo orientiran del volilnega telesa, temveč izrazito tudi za strankarsko ne- oz. manj opredeljene, za sredinsko opredeljene, pa tudi za desno opredeljene. Pokaže se, da je to »iskanje v smeri zagotavljanja socialne države« prevladujoče in zajame kar štiri petine respondentov, lahko bi rekli veliko večino volilnega telesa. Le manjši del vseh respondentov oz. volivcev (od 15% do 20%) pa velja, da se jasno osredotoča okoli izbranih desno-sredinske stranke (SDS) in njenega voditelja. Jasno se opredeljuje proti »vstajništvu« in proti ev. novi stranki, zavračajo pa tudi nedavno sodbo prvostopenjskega sodišča v zadevi Patria.

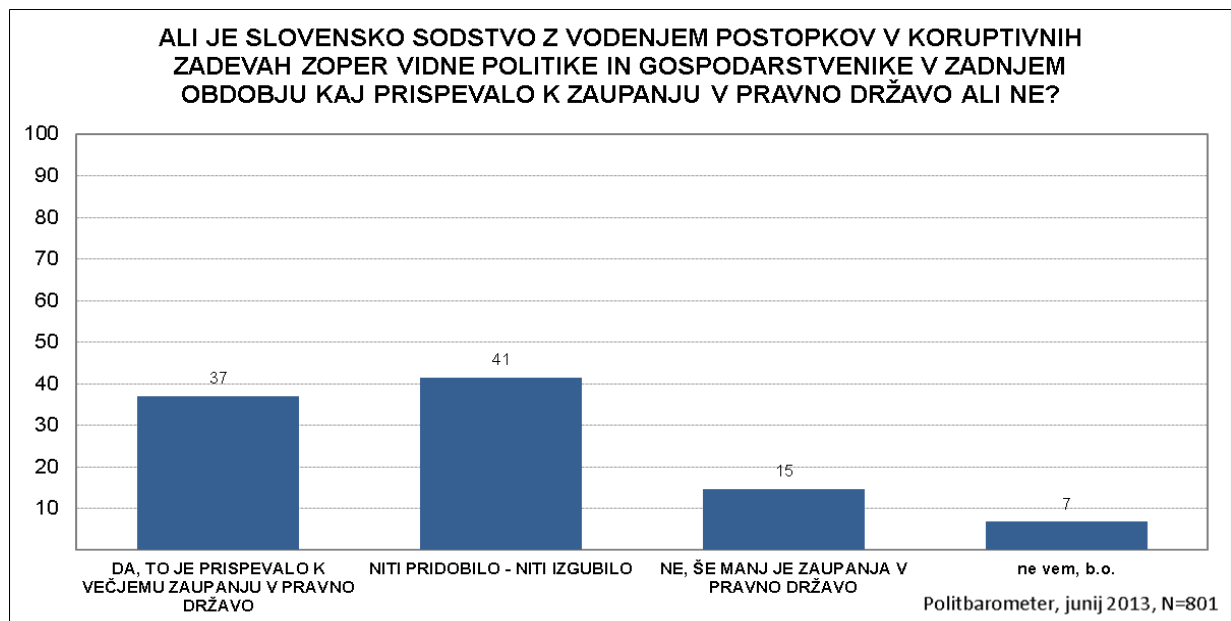
3.0 Odnos do sodstva: zadeva Patria

V okviru tokratne meritve PB smo, kot običajno, merili (1) zaupanje v sodstvo, dodali pa smo dve aktualni vprašanji: (2) »Ali je slovensko sodstvo z vodenjem postopkov v koruptivnih zadevah zoper vidne politike in gospodarstvenike v zadnjem obdobju kaj prispevalo k povečanju oz. zmanjšanju zaupanja v pravno državo?« in (3) »Pred dnevi je bila izrečena prvostopenjska sodba v zadevi Patria: Janez Janša, Tone Krkovič in Ivan Črnkovič so bili obsojeni zaradi koruptivnih dejanj (na prvi stopnji). Ali odločitev sodišča odobravate ali ne odobravate?«.

(1) Rezultat kontinuirane meritve zaupanja v sodstvo je prikazan v prvem poglavju v grafih 12, 13 in 15. Meritve nakazujejo prevladujoč negativen trend v izražanju zaupanja v pravosodje.

(2) Na postavljeno vprašanje, »ali je sodstvo z vodenjem postopkov v koruptivnih zadevah zoper vidne politike in gospodarstvenike kaj pridobilo ali izgubilo na zaupanju«, smo dobili odgovore, ki so prikazani v grafu 25.

Graf 25

Velik del respondentov (41%) sicer meni, da ti postopki niso ne izboljšali, ne poslabšali zaupanja v pravosodje oz. v pravno državo, večina vseh (52%) pa se ob vprašanju opredeli: dobra tretjina (37%) jih meni, da ti postopki prispevajo k večjemu zaupanju v pravno državo, manjši del (15%) pa jih meni, da je vsled teh procesov zaupanja v pravno državo še manj.

Analiza pokaže, da je stališče o »večjem zaupanju v pravno državo« močnejše kot v povprečju (37%) zastopano med višje in visoko izobraženimi (47%), zaposlenimi v gospodarstvu (46%),

prebivalci Ljubljane in Maribora (45%), ne-vernimi (48%), levo samoopredeljenimi (54%) ter med preferenti DESUS (62%), SD (54%), DL (61%) itd. Stališče, da je sedaj »še manj zaupanja v pravno državo«, pa močnejše kot v povprečju (15%) izstopa med desno samoopredeljenimi (33%) ter med preferenti SDS (32%) in NSI (26%). Med neopredeljenimi se v večji meri znajdejo preferenti SLS (48%), PS (44%), pa tudi NSI (54%), SDS (44%), itd.

(3) Odgovori na vprašanje, »Ali odločitev sodišča v zadevi Patria odobravate, ali ne?«, so prikazani v grafu 26.

Graf 26

Velika večina (65%) vseh respondentov odobrava odločitve sodišča v tej zadevi. Le manjši del vseh (20%) odločitve sodišča ne odobrava, dobra šestina (15%) pa je neobveščenih oz. nimajo mnenja. Z nadpovprečnim deležem respondentov, ki odobravajo odločitve sodišča izstopajo: respondenti, stari od 31 do 45 let (68%), srednje ter višje in visoko šolani (68%), samozaposleni (73%), brezposelni (70%), respondenti iz Ljubljane in Maribora (74%), ne-vernimi (78%), levo samoopredeljeni (86%), preferenti DESUS (76%), SD (84%), DL (98%!) in PS (79%). Nepodporniki odločitve pa so izrazito umeščeni v skupine: desno samoopredeljenih (63%), preferentov NSI in SDS (65%). Med nepodporniki odločitve sodišča pa se znajde tudi nekaj levo (9%) in sredinsko (20%) samoopredeljenih, študentov in dijakov (31%), vernih respondentov (34%) ipd.

Domneva, da je slovensko javno mnenje v zadevi Patria razpolovljeno, ne dobi empirične potrditve. Odločitev sodišča (na prvi stopnji) v tej zadevi je široko, večinsko podprta!

4.0 Opredeljevanje do strank: strankarske preference

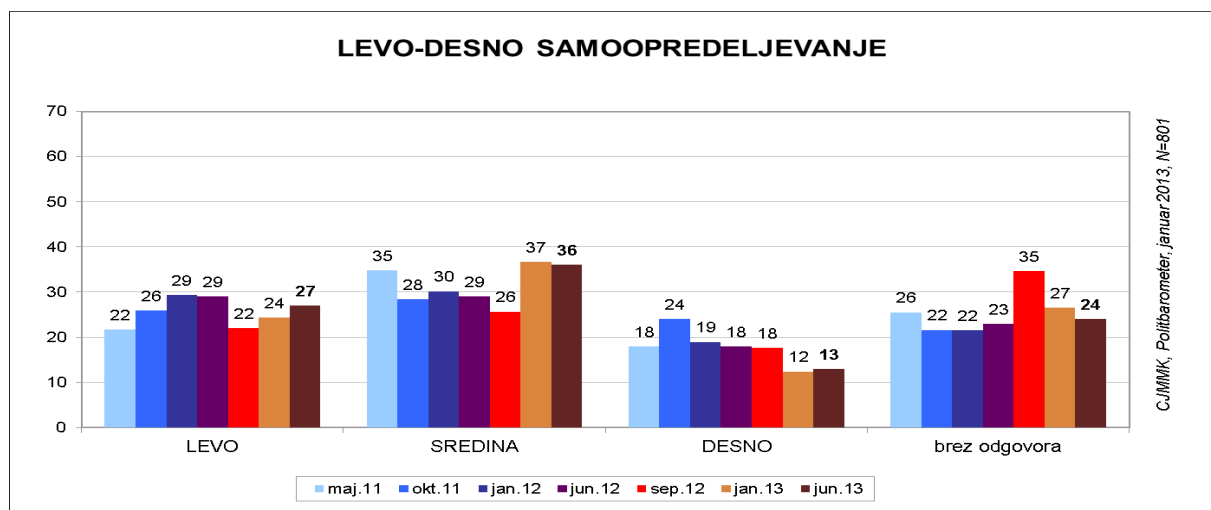
V tem delu poročila bomo prikazali rezultate zadnje meritve strankarskih opredeljevanj, ki vključujejo naslednje kazalce:

- levo-desno samoopredeljevanje,
- pretekla volilna ravnanja,
- projekcijo udeležbe na volitvah,
- projekcijo volilnega ravnanja (volil bi) in
- izrekanje bližine strankam oz. ugotavljanje strankarskih preferenc.

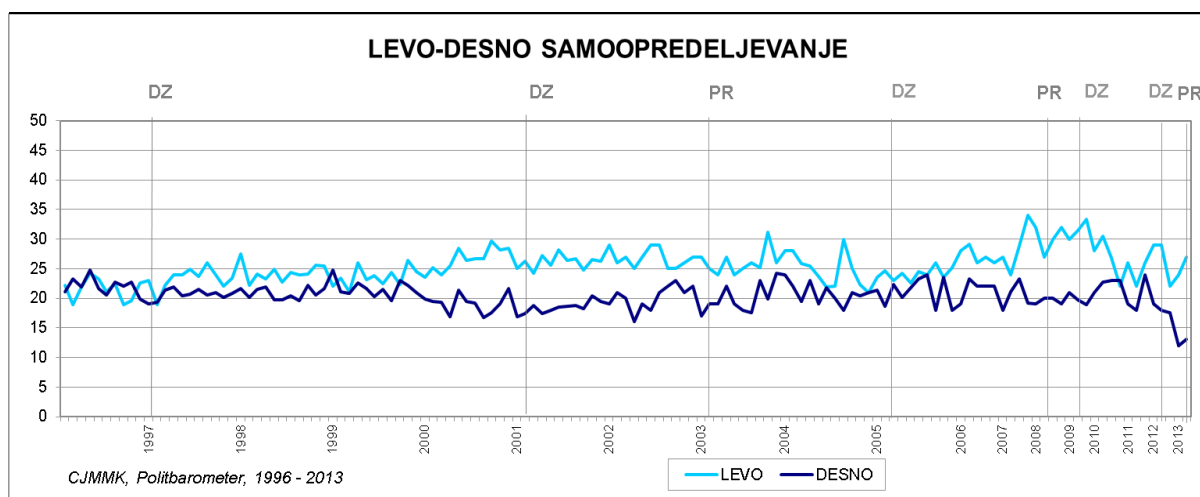
4.1 Levo-desno samoopredeljevanje

V grafih 27 do 29 so prikazani rezultati meritve in analiza levo-desnega samoopredeljevanja. Tokratna meritev v primerjavi z rezultati meritev v obdobju januar10–junij13 pokaže, da je delež levo opredeljenih bolj ali manj konstanten, na ravni četrtnine respondentov, delež sredinsko opredeljenih narašča na raven dobre tretjine respondentov ter da delež desno samoopredeljenih postopoma upada (iz 23% oktobra 10 na 13% junija 13). Ta trend deloma sovпада tudi s strankarskim ne-opredeljevanjem: pogostejše sredinsko opredeljevanje na lestvici L/D sovпада s povečevanjem deleža strankarsko neopredeljenih.

Graf 27

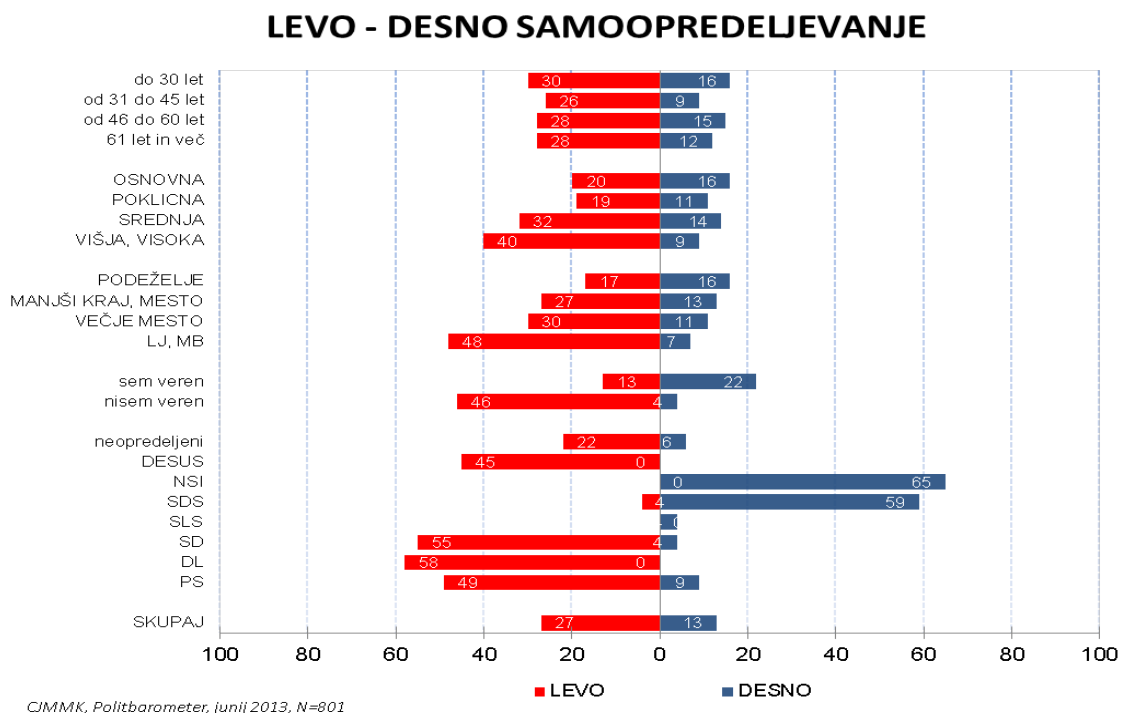

Graf 28

V retrospektivi 1996–2013 (graf 28) je očitien trend upadanja deleža desno opredeljenih.

Graf 29

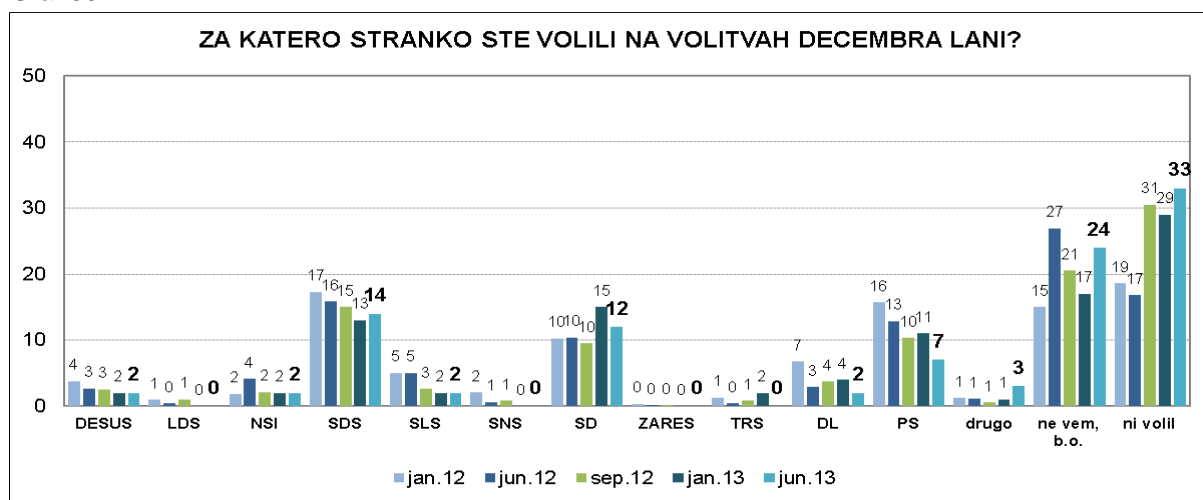
Strukturalna analiza pokaže, da povprečje (13%) desno opredeljenih najbolj presežejo preferenti NSI (65%), SDS (59%), manj izrazito pa še zaposleni v gospodarstvu (19%), študenti, dijaki (24%) in verni (22%). Med levo opredeljenimi prednjačijo preferenti DL (58%), SD (55%), PS (49%), DESUS (45%), pa tudi samozaposleni (46%), dijaki, študenti (39%), prebivalci

Maribora (48%) itd; preferenti SLS se opredeljujejo kot sredinci (80%). Desno opredeljeni (13% vzorca) so preferenti SDS (11%) in NSI (2%) – z zgolj posamičnimi izjemami.

4.2 Pretekla volilna ravnanja

Pogled na volilno ravnanje ob zadnjih izrednih volitvah je prikazan v grafu 30. Očitna so velika odstopanja med dejanskimi volilnimi izidi in retrospektivo na osnovi izjav o preteklih volilnih ravnanjih. V prikazanem rezultatu in očitnih odstopanjih od rezultatov volitev se skriva politična dinamika v tem obdobju. Predvsem se pokaže, da velika večina vseh respondentov ni več pripravljena po resnici odgovoriti na vprašanje o preteklem volilnem ravnanju – ali pa se tega dejansko več ne spomni.

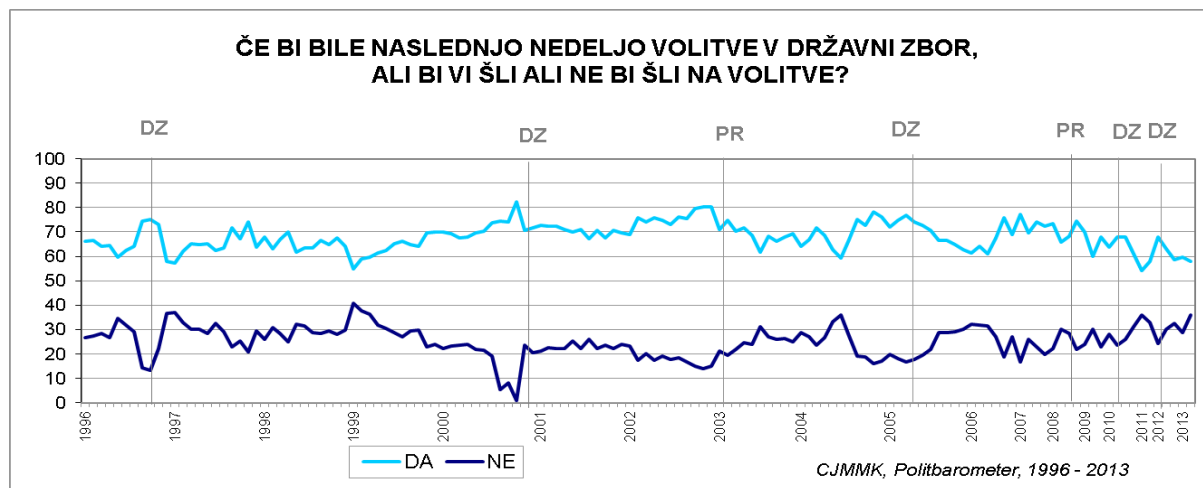
Graf 30

4.3 Udeležba na volitvah

Graf 31 ilustrira potek opredeljevanja ob vprašanju, »Ali bi šli na volitve?«. Odzivi na vprašanje izrazito presegajo dejanske ravni volilne aktivacije, ki tendenčno upada.

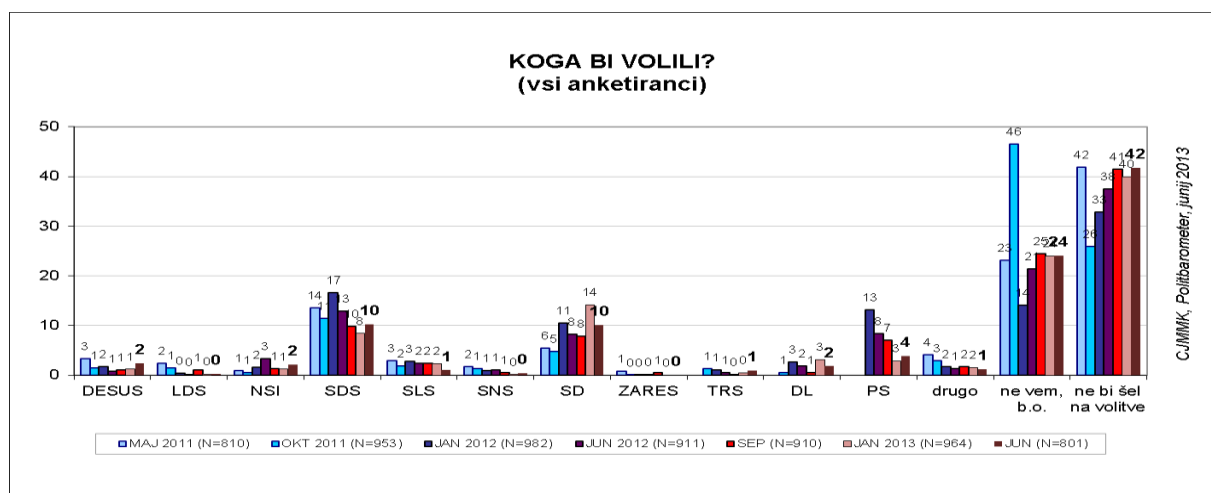
Graf 31

4.4 Volil bi

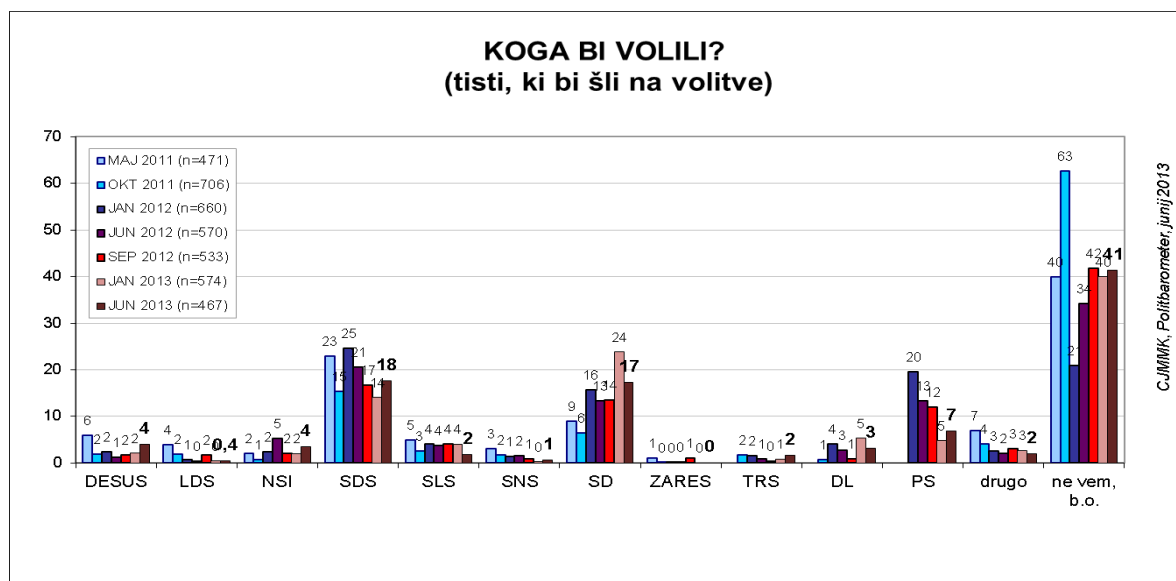
Odgovori na vprašanje »Za katero stranko bi volili?« (če bi bile prihodnje nedeljo volitve) so prikazani v grafu 32. Bližnji medčasovni prikaz za obdobje maj 11 – junij 13, v katerem smo opravili sedem PB meritev, nakaže izjemno dinamiko strankarskega opredeljevanja. Aktualni presek pokaže na odmike od rezultatov predčasnih volitev 2011. V vrhu ranga »voljenih« strank se znajdetata SD (10%) in SDS (10%), na nizki ravni opredeljenosti pa še PS (4%). Preostale stranke so udeležene z 1% do 2%.

Graf 32

V grafu 33 so prikazane »volilne izbire« znotraj skupine »bi šel na volitev«. Prej prikazana konfiguracija se ponovi. Močno v vrhu se znajdetata SDS (18%) in SD (17%), značilno pod njima pa še PS (7%), DESUS (4%), NSI (4%), DL (3%) in SLS (2%).

Graf 33

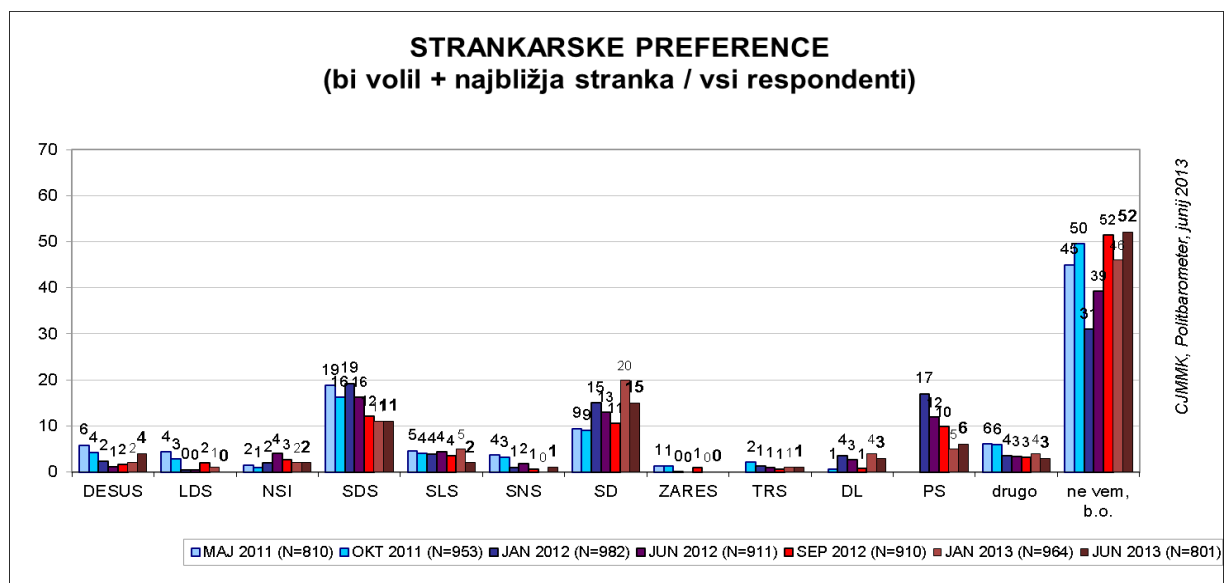
Grafa 32 in 33 kažeta, da deleže »volilno« opredeljenih močno presegajo deleže neopredeljenih. Najpogostejša volilna izbira je: stranka neopredeljenih volivcev.

4.5 Strankarske preference

Strankarske preference so indeks, ki vključuje odgovore na vprašanja »volil bi« in »najbližja mi je«.

Na osnovi tokratnih rezultatov (junij 13) je med vsemi respondenti preferenčno opredeljenih le 48% vseh respondentov. Preferenčna opredeljenost je tokrat najnižja glede na vse opazovano obdobje. To je pomemben kazalec izpraznjenosti razmerja med volivci in političnimi strankami – in potrjuje uvodoma nakazano ugotovitev, da so ljudje skrajno nezadovoljni z razmerami v delovanju demokracije oz. političnega sistema na sploh – in še posebej političnih strank.

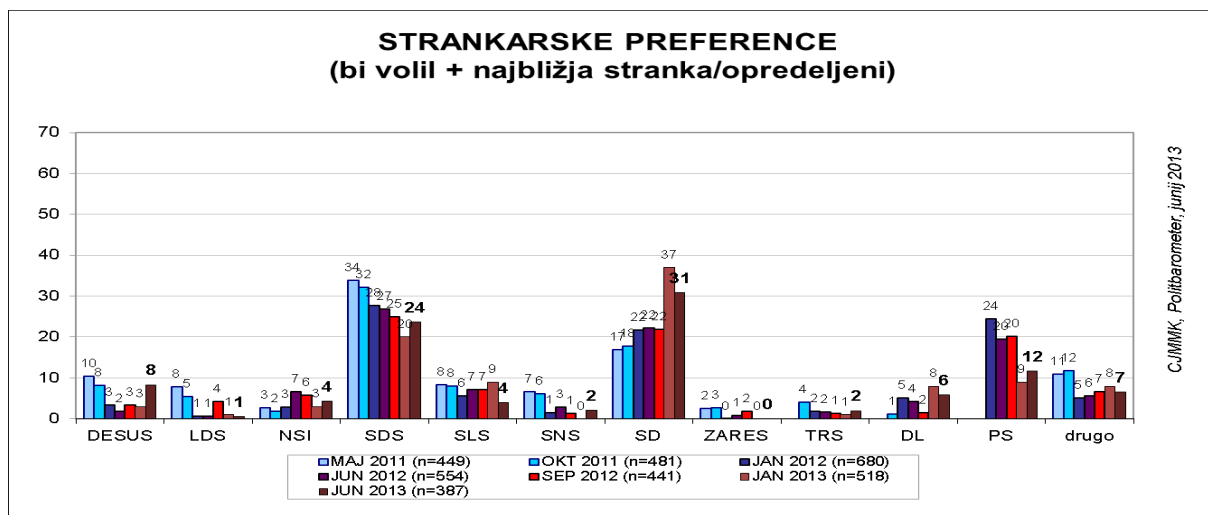
Graf 34

Na osnovi tokratne meritve se oblikuje preferenčna uvrstitev strank takole (graf 34): na prvo mesto (15% izbir) se uvrstijo Socialni demokrati, sledijo jim preferenti Slovenske demokratske stranke (11%), njim pa preferenti Pozitivne Slovenije (6%). Poleg teh treh strank se vidneje uvrstijo še preferenti DESUS (4%), SLS (4%) ter Državljska lista (3%). Preostali parlamentarni stranki se umeščata na nizki ravni (2%).

Podobno, vendar bolj izostreno sliko dobimo, ko izločimo strankarsko neopredeljene (graf 35) respondente.

Graf 35

Pogostost meritve strankarskih preferenc v okvirih PB ne dajejo vpogleda v podrobno dinamiko tega opredeljevanja. V obdobju od januarja do junija, ko smo opravili zadnje dve meritvi, so se zvrstili dogodki kot: poročilo KPK, odstop vlade J. Janše, postavitve nove vlade A. Bratušek, uveljavitev paketa t. i. stabilizacijskih oz. varčevalnih ukrepov, poseg v ustavo v zvezi z referendumom in zlatim pravilom, sodbi v zadevi Patria in Merkur, odziv SDS in J. J. na odločitev sodišča itd, itd. Zadnja, junijska, meritve torej povzema javnomnenjske odzive na vsa ta politična dogajanja.

Bližnje primerjave (januar 10 – junij 13) kažejo: da je začetna (2010) preferenčna podpora SDS upadla iz povprečno 20% na povprečno 16% do 11% v obdobju zadnjih dvanajstih mesecev. Delež izbir SDS torej upada.

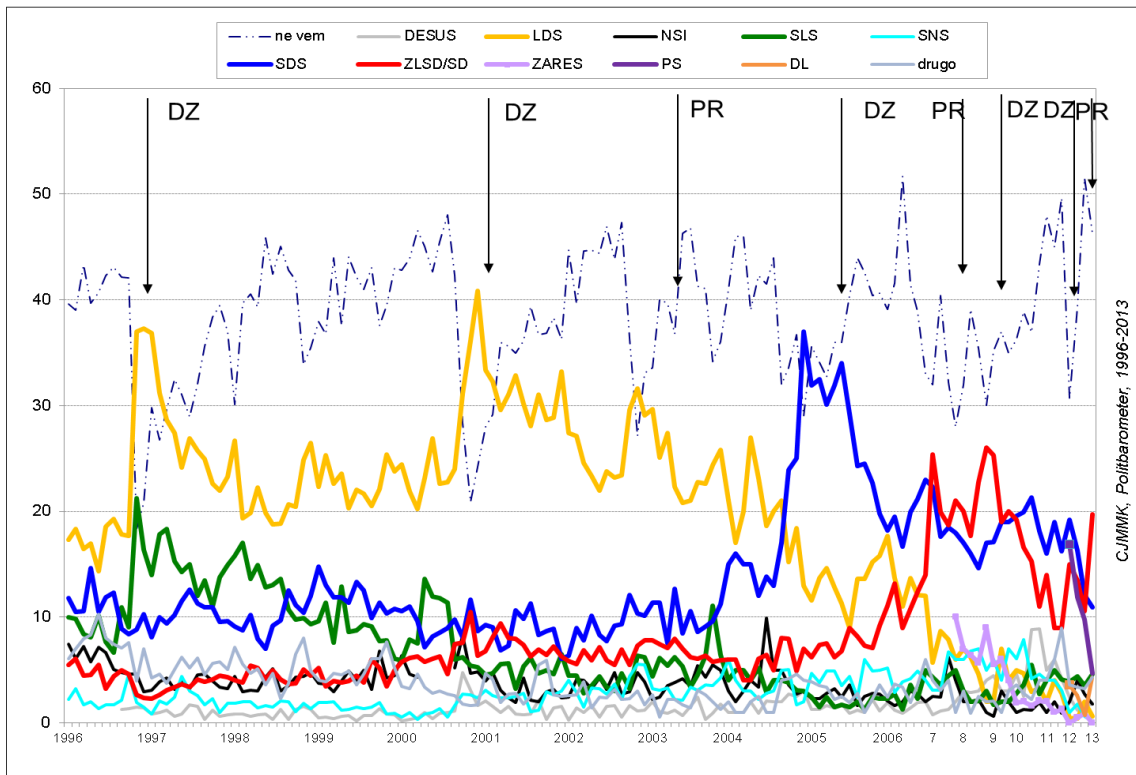
Preferenčna podpora SD je v tem obdobju izrazito nihajoča in se giblje v obsegu od 20% do 9%. Zadnja odmerjena preferenca na ravni 15% SD umešča na prvo mesto v rangi.

Preferenčna podpora Pozitivne Slovenije je bila v izhodišču (januar 12) izrazito visoka in je stranko umeščala na drugo mesto v rangi. Odtlej preferenčna podpora PS upada in je ob tokratni meritvi pristala pri 6%.

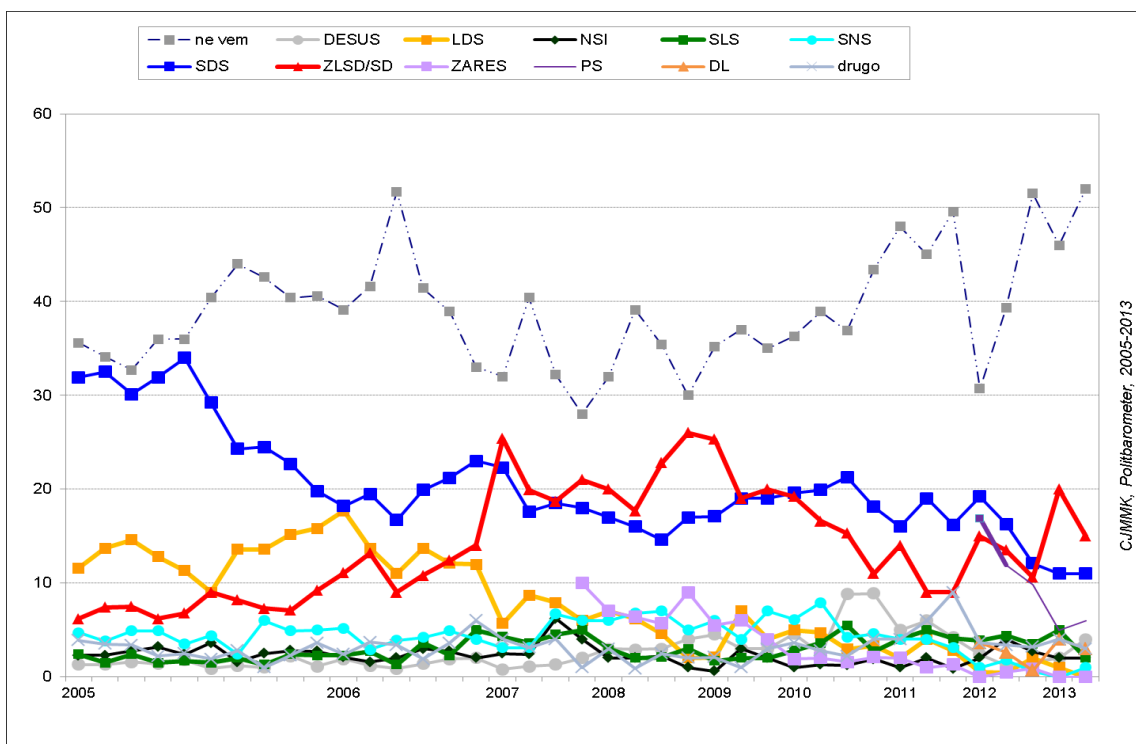
4.6 Medčasovni poteki strankarskega opredeljevanja

Podrobnejše analize strankarskega opredeljevanja v medčasovnih primerjavah tokrat nismo opravili. Strnjen prikaz dinamike tega opredeljevanja ilustrirata grafa 36 in 37.

Graf 36 *Strankarske preference 1996 – 2013*

Graf 37 *Strankarske preference 2005 – 2013*

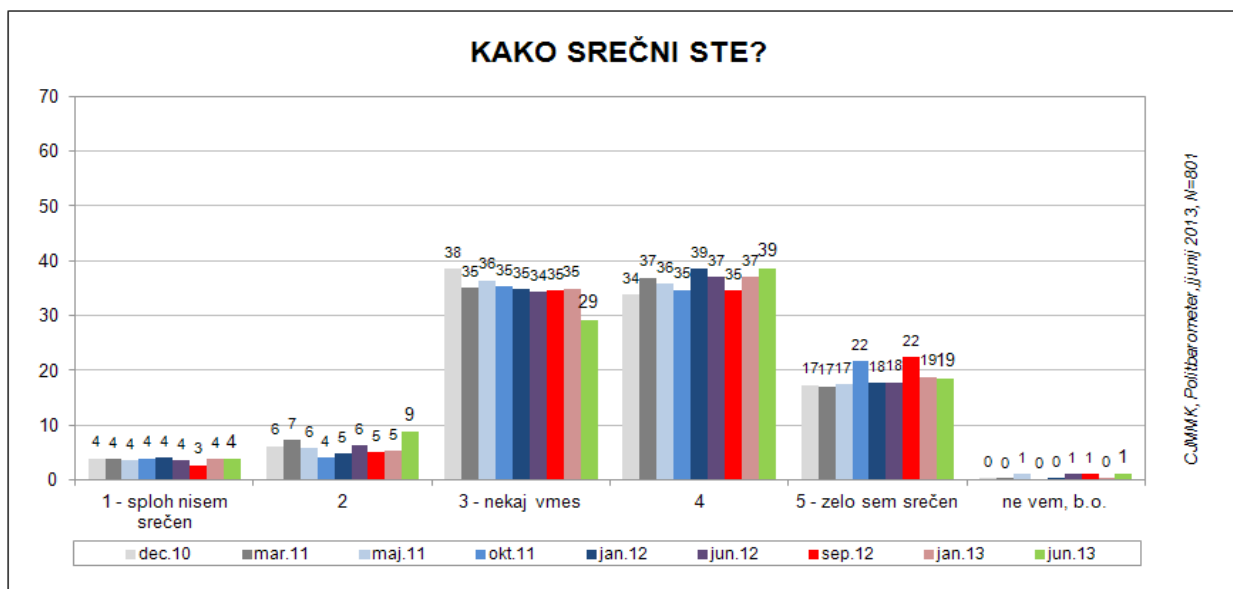
5.0 Kazalci splošnega zadovoljstva

Na tem mestu prikazujemo rezultate meritev na osnovi »indikatorjev zadovoljstva«, ki vključujejo:

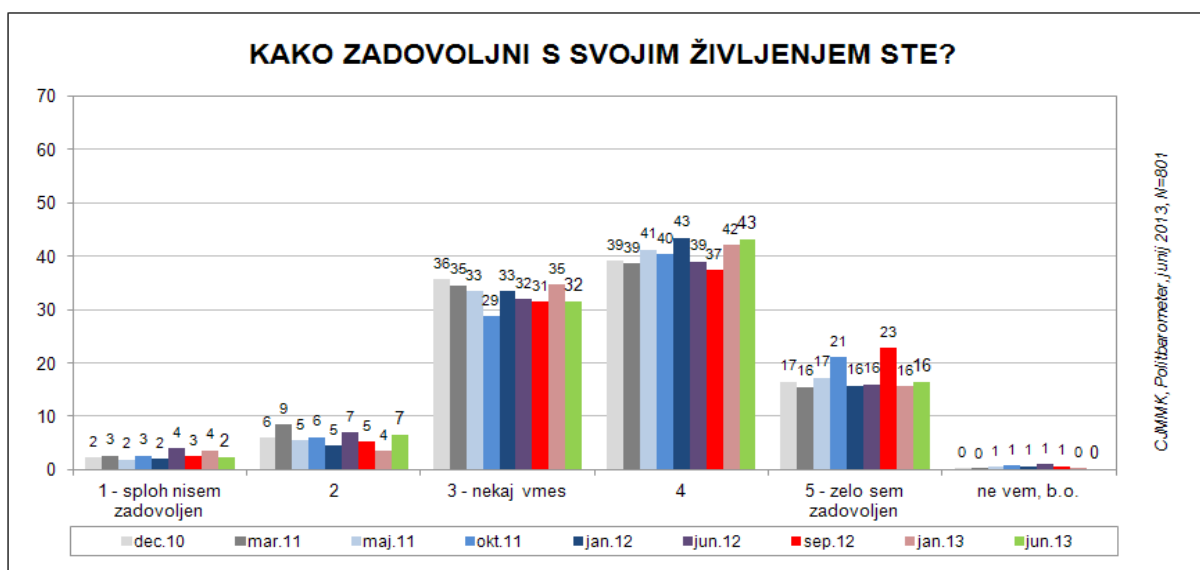
- izražanje osebne srečnosti,
- zadovoljstvo z življenjem,
- zadovoljstvo z materialnimi razmerami,
- skrb pred izgubo zaposlitve.

Rezultati meritev v medčasovnih primerjavah so prikazani v grafih 38 do 45.

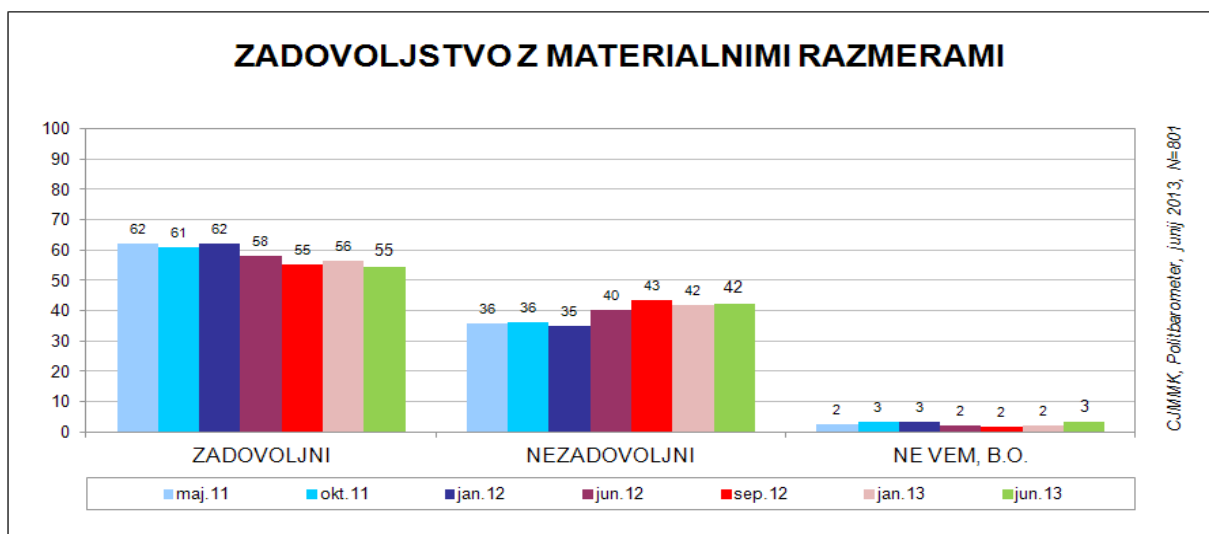
Graf 38

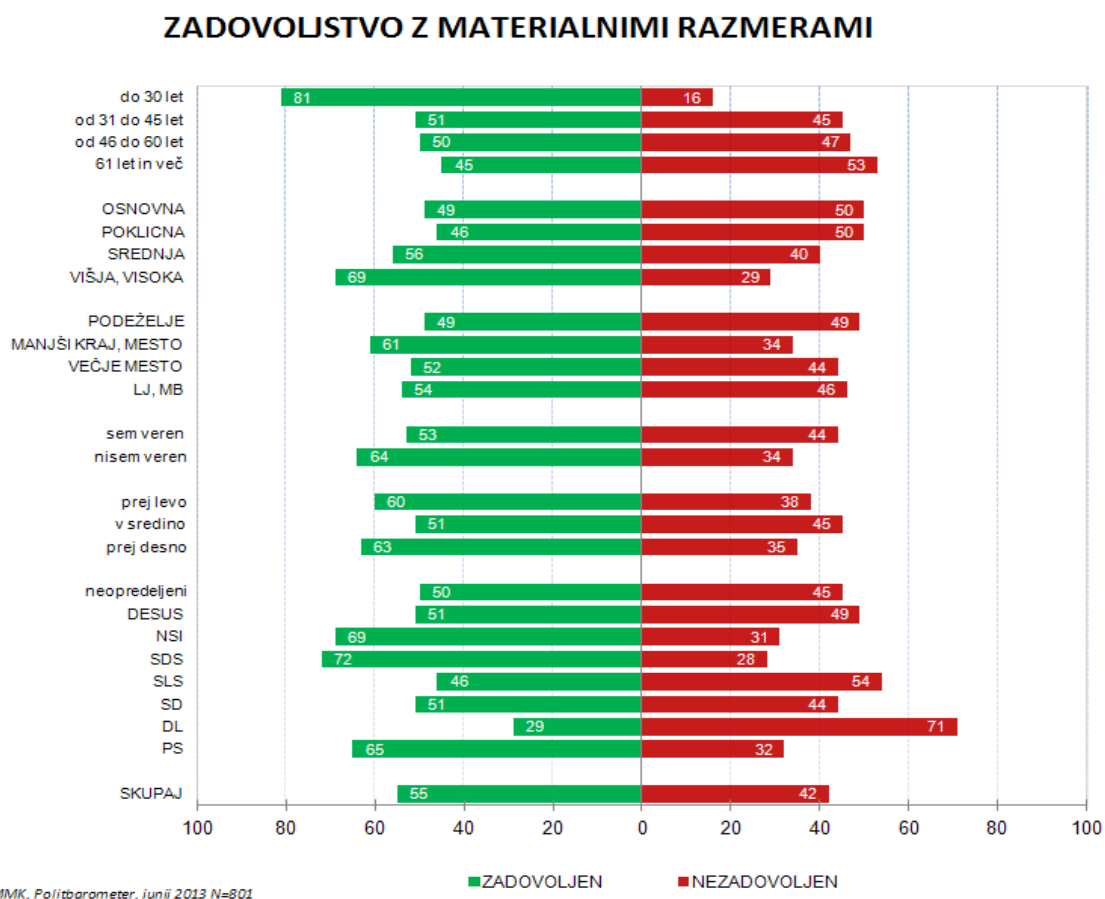
Graf 39

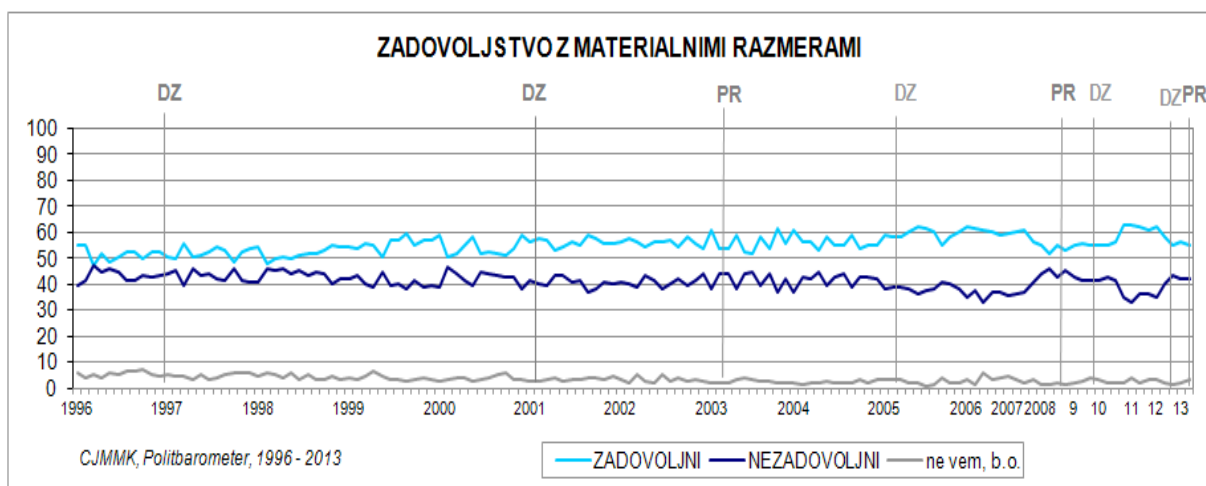
Graf 40

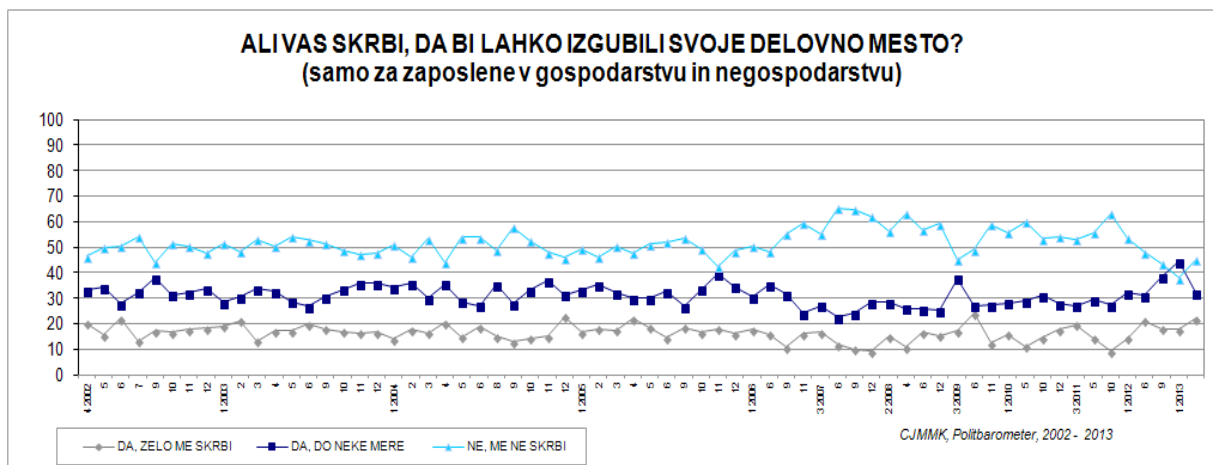
Graf 41

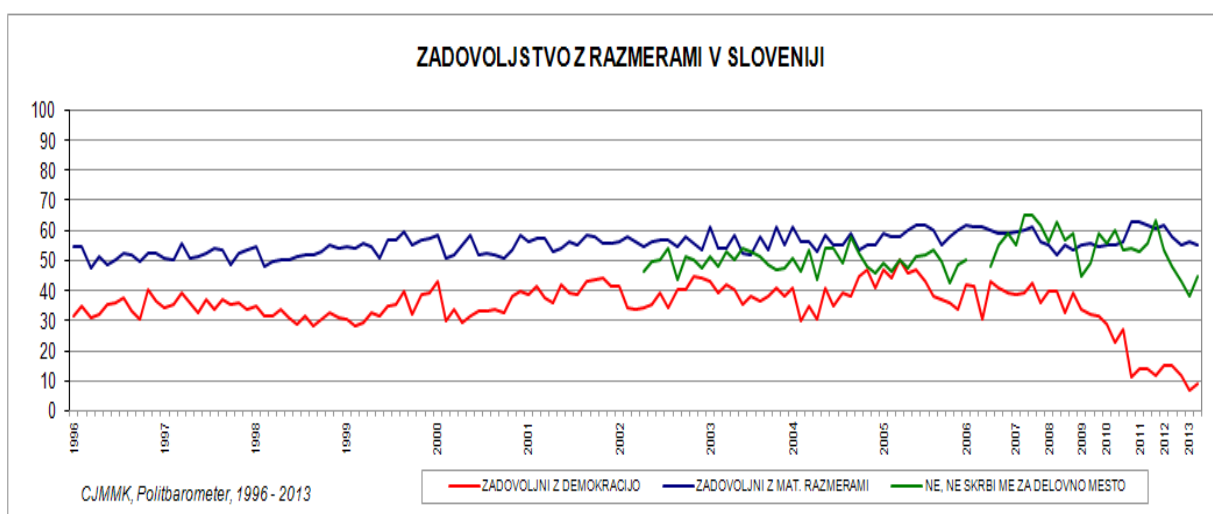
Graf 42

Graf 43

Graf 44

Graf 45

